

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ЗАДАНИЕ

ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ“ 2021-2027 Г.“ (ПРР 2021-2027), ВКЛЮЧВАЩО НОВИ ПРИОРИТЕТИ ПО ФОНДА ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД, РАЗРАБОТЕНИ ЧРЕЗ ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД НА Р. БЪЛГАРИЯ ЗА РЕГИОНИТЕ НА НИВО NUTS3 - СТАРА ЗАГОРА (И ПРИЛЕЖАЩИ ОБЩИНИ), КЮСТЕНДИЛ И ПЕРНИК“.

(на основание чл.19а от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и чл. 86, ал.3 на Закона за опазване на околната среда)

Възложител: Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) и Министерство на енергетиката (МЕ)

2022 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Координация и оценка“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	6
II. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ	7
III. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	8
III.1. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г. И ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	8
III.1.1. Основание за изготвяне на Програмата за развитие на регионите и Териториалните планове за справедлив преход и връзката между тях	8
III.1.2. Основни цели на ПРР 2021-2027 г. и ТПСП	11
III.1.3. Приоритетни оси и специфични цели в ПРР 2021-2027г	12
III.1.4. Алтернативи за ПРР 2021-2027 г. и за ТПСП	28
III.2. ВРЪЗКА НА ПРР 2021-2027 И ТПСП С ДРУГИ ПЛАНОВЕ, ПРОГРАМИ И СТРАТЕГИИ	28
III.3. АСПЕКТИ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПЪЛНЕН ВАРИАНТ НА ПРР 2021 - 2027 Г.	29
III.3.1. Текущо състояние на околната среда	30
<i>III.3.1.1. Климатични условия и климатични изменения. Парникови газове</i>	<i>30</i>
<i>III.3.1.2. Качество на атмосферния въздух</i>	<i>33</i>
<i>III.3.1.3. Повърхностни и подземни води</i>	<i>38</i>
<i>III.3.1.4. Земни недра</i>	<i>44</i>
<i>III.3.1.5. Почви и земеползване</i>	<i>44</i>
<i>III.3.1.6. Ландшафт</i>	<i>46</i>
<i>III.3.1.7. Биологично разнообразие. Защитени зони и защитени територии</i>	<i>47</i>
<i>III.3.1.8. Културно-историческо наследство</i>	<i>50</i>
<i>III.3.1.9. Отпадъци</i>	<i>50</i>
<i>III.3.1.10. Вредни физични фактори</i>	<i>51</i>
<i>III.3.1.11. Население и човешко здраве</i>	<i>51</i>
<i>III.3.1.12. Социални аспекти</i>	<i>52</i>

II.3.1.13. Материални активи	52
II.3.2. Евентуално развитие на аспектите на околната среда без прилагането на изменения и допълнен вариант на ПРР 2021-2027г	53
II.4.	53
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ С РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.	53
II.5. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРР 2021-2027 Г. И КЪМ ТПСП, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ	54
II.6.	54
ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО И НАЧИНА, ПО КОЙТО СА ВЗЕТИ ПРЕДВИД ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ И ДОПЪЛНЕН ВАРИАНТ НА ПРР 2021-2027Г.	54
II.7. ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, В Т.Ч. И ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В ДРУГИ ДЪРЖАВИ	54
II.8.	60
МЕРКИ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ВАРИАНТ НА ПРР 2021-2027 Г. И НА ТПСП ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ	60
II.9. ОПИСАНИЕ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ, КАТО ТЕХНИЧЕСКИ НЕДОСТАТЪЦИ И ЛИПСВА НА НОУ-ХАУ	60
II.10. МЕТОДИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА, ИЗПОЛЗВАНА НОРМАТИВНА БАЗА И ДОКУМЕНТИ И ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ	61
II.11. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.	63
II.12. ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	63
II.13. СПРАВКА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ В ПРОЦЕСА НА ИЗГОТВЯНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г. И ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	64

II.14. НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	64
II.15. Приложения към доклада за екологична оценка	64

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1: Прилагане на интегрирания териториален подход в България.....	13
Фигура 2: Климатични райони в България	30
Фигура 3: Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ	36
Фигура 4: Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ	39
Фигура 5: Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България	47

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БДДР	Басейнова дирекция „Дунавски район” с център Плевен
БДЗБР	Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ с център Благоевград
БДИБР	Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“ с център Пловдив
БДЧР	Басейнова дирекция „Черноморски район“ с център Варна
ДЕО	Доклад за Екологична оценка
ЕО	Екологична оценка
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗЗШОС	Закона за защита от шума в околната среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КФ	Кохезионен фонд
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НДЕФ	Национален доверителен екофонд
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ПРР	Програма „Развитие на регионите“
ПИРО	Планове за интегрирано развитие на община
ПРР	Програма за развитие на регионите
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РОУКАВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
РКОНИК	Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата
РПИП	Регионални прединвестиционни проучвания
ФПЧ	Фини прахови частици
ТПСП	Териториални планове за справедлив преход

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Заданието за обхват и съдържание на Доклада за Екологична оценка на Изменение и допълнение на програмата „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.“ (ПРР 2021-2027), включващо нови приоритети по фонда за справедлив преход, разработени чрез териториални планове за справедлив преход на Р България за регионите на ниво NUTS3 - Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник“ е изготвено в рамките на процедурата по екологична оценка (ЕО), в изпълнение на изискванията на чл. 19 а от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми* (Наредбата за ЕО). Заданието е съобразено с указанията в писмо с изх. №ЕО-28/15.09.2022 г. на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), с което Министърът на околната среда и водите е определил да се извърши **задължителна екологична оценка** на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027.

Съгласно чл. 19, ал. 1, ал. 3 и ал. 4 от Наредбата за ЕО, през различните фази на подготовка на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 и процедурата по ЕО, Възложителят ще проведе консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от реализирането на програмата, с цел получаване и съобразяване на техните становища и бележки, по схема, която е изготвена като отделен документ.

Съгласно чл.19а от Наредбата за ЕО, се изготвя и настоящото Задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклада за екологична оценка (ДЕО). Заданието се предоставя за консултации на:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ);
- Министерство на здравеопазването (МЗ);
- Регионалните инспекции по околна среда и води в България (РИОСВ – Благоевград, РИОСВ - Бургас, РИОСВ - Варна, РИОСВ - Велико Търново, РИОСВ - Враца, РИОСВ - Монтана, РИОСВ – Пазарджик, РИОСВ - Плевен, РИОСВ - Пловдив, РИОСВ - Русе, РИОСВ - София, РИОСВ - Смолян, РИОСВ - Стара Загора, РИОСВ -Хасково, РИОСВ - Шумен);
- Басейнова дирекция „Дунавски район“, с център гр. Плевен (БДДР);
- Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“, с център гр. Благоевград (БДЗБР);
- Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“, с център гр. Пловдив (БДИБР);
- Басейнова дирекция „Черноморски район“, с център гр. Варна (БДЧР);
- Тематичната работна група за разработване на ОПРР 2021-2027 г.;
- Обществеността.

За изготвяне на заданието е ползван опита на независимите експерти, на които е възложено извършването на екологичната оценка на изменението и допълнението на

програмата. Докладът за екологична оценка ще бъде изготвен от екип от независими експерти, отговарящи на изискванията на чл. 83 от ЗООС. Структурата и съдържанието на ДЕО ще отговарят на нормативните изисквания за извършване на екологична оценка, регламентирани в Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (ЕО) на планове и програми. Съгласно тези изисквания. Докладът за екологична оценка ще се оформи като единен документ, който ще включва съдържателна част по чл. 86, ал. 3 от Закона за опазване на околната среда. Към него ще бъдат приложени списък на експертите и ръководителя на екипа, изготвили доклада за екологична оценка, както и декларации на всеки от експертите (по чл. 16, ал. 1 от Наредбата за ЕО). Неразделна част от ДЕО ще бъде и изготвената справка за проведени консултации и изразените при консултациите мнения, предложения, както и за начина на отразяването им.

Консултации по доклада за ЕО се извършват по реда и сроковете на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на ЕО на планове и програми. Като самостоятелно приложение към доклада за екологична оценка ще бъде изготвено нетехническо резюме, в обем не по-малък от 10 на сто от обема на доклада. Резюмето няма да съдържа технически термини, предвидено е да бъде разработено на разбираем за широката общественост език и да съдържа необходимите нагледни материали – карти, снимки, схеми и др.

Настоящото Заданието, както и Схемата за провеждане на консултации с обществеността (изготвена като отделен документ съгласно изискванията на чл. 19, ал. 3 от Наредбата за ЕО), ще се предостави от страна на Възложителя на заинтересовани страни и трети лица, които могат да бъдат засегнати от реализирането на ПРР 2021-2027, за техните становища, бележки и изисквания, които да бъдат включени и разгледани подробно в Доклада за ЕО на изменение и допълнение на ПРР 2021 -2027.

II. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице

Десислава Георгиева – зам.-министър на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)

Пълен пощенски адрес: ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ №17-19

Телефон: 02/94 05 576

Ел. поща (e-mail): D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

Лице за връзка: Петя Димова – главен експерт в отдел „Координация и оценка“, ГД СППРР, МРРБ

Пълен пощенски адрес: гр. София, бул. „Цар Борис III“, №215

Телефон: 02/94 05 653

Ел. поща (e-mail): PDimova@mrrb.government.bg

Име: Ива Петрова – зам.-министър на енергетиката (МЕ)

Пълен пощенски адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 8

Телефон: 02/9263 204

ел. поща (e-mail): i.petrova@me.government.bg

Лице за връзка: Александър Давидов - началник отдел „ЕБСПС“, Дирекция ЕСПУЕР, МЕ

Пълен пощенски адрес: гр. София, ул. „Триадица“ № 8

Телефон: 02/9263 204

Ел. поща (e-mail): a.davidov@me.government.bg

III. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на доклада за екологична оценка (ДЕО) е изготвено в съответствие с изискванията на чл. 86, ал. 3 от *Закона за опазване на околната среда* и указанията, посочени в писмото с изх. № ЕО-28/15.09.2022 г. на Министъра на околната среда и водите.

III.1. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г. И ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

III.1.1. Основание за изготвяне на Програмата за развитие на регионите и Териториалните планове за справедлив преход и връзката между тях

Основание за изготвяне на ПРР

С приемането на Постановление № 142 на Министерски съвет от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г. се установява правната рамка за подготовка на програмните документи за новия програмен период. С Решение №196 на Министерски съвет от 11 април 2019 г. са одобрени Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на Списък с програми и водещи ведомства за разработването им.

Основни цели на политиките, които да бъдат подкрепени в България през програмен период 2021-2027 г. от европейските фондове са:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Координация и оценка“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- а) По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;
- б) По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към измененията на климата и превенция и управление на риска;
- в) По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на информационните и комуникационните технологии (ИКТ);
- г) По-социална Европа чрез реализиране на европейския стълб на социалните права;
- д) Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи

Подготовката на Програма за „Развитие на регионите“ за програмен период 2021-2027 г. се основава на разпоредбите на регламентите за фондовете, попадащи в обхвата на Общата стратегическа рамка за програмен период 2021-2027 г.

Програма за „Развитие на регионите“ 2021 - 2027 г. е фокусирана върху териториалната цел на политиката „**Европа по-близо до гражданите**“. Програмата ще допринесе за осъществяването на целите на политиката, особено по отношение на предвидените мерки, свързани с индустриалните зони, енергийната ефективност, устойчивата мобилност, инфраструктурата за секторните политики, свързани с цел на политиката 4 и т.н.

В съответствие с член 22 от Регламента за общоприложими разпоредби (ROP), ПРР 2021-2027 ще се изпълнява чрез прилагането на инструменти за интегрирано териториално развитие, включително интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), с цел постигане на по-добър инвестиционен фокус, по-ефективни и ефикасни интервенции, засилен междусекторен диалог между различни заинтересовани страни и подхода за интегрирано териториално развитие.

Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г., се разработва съобразно с:

- Постановление № 142 на МС от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 г.;
- РМС № 196 от 11 април 2019 г. за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г.;
- РМС № 335 от 7 юни 2019 година за одобряване на индикативно финансово разпределение на средствата от Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г. по цели на политиката и програми;

- РМС № 368 от 25 юни 2019 г. за одобряване на списък с действия, отговорни институции и срокове за изпълнение на хоризонталните и тематичните отключващи условия за средствата от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за управление на границите и визите за програмен период 2021-2027 г.

Основание за изготвяне на ТПСП

Съгласно Регламент (ЕС) 2021/1056 за създаване на Фонда за справедлив преход, държавите членки изготвят съвместно със съответните местни и регионални органи един или повече териториални планове за справедлив преход, които обхващат една или повече засегнати територии, отговарящи на региони от ниво 3 по NUTS, или части от тях.

ЕК е идентифицирала два региона в България, засегнати от прехода към неутрална по отношение на климата икономика във връзка със Зелената сделка. Тези два региона са посочени в Приложение D bis към Националния доклад за Република България на Европейската комисия за 2020 г. в рамките на Европейския семестър, който отчита двата най-засегнати региона на ниво NUTS 3, що се отнася до въгледобива и производство на енергия от въглища. По-конкретно тези два региона са разположени в Маришкия басейн, област Стара Загора, и в община Бобов дол, област Кюстендил, разположени съответно в Югоизточния и Югозападния район на ниво NUTS 2 на Република България.

С Протоколно решение № 8 на Министерски съвет от 27 февруари 2020 г. беше даден мандат за започване на преговори за разширяване на регионите, включени в проекта на Приложение D bis към Националния доклад за България на Европейската комисия за 2020 г. в рамките на Европейския семестър. Въз основа на това Протоколно решение, Перник е включен като допустим регион на ниво NUTS 3 по Механизма за справедлив преход.

С РМС № 211 от 26 март 2020 г., Министерството на енергетиката е определено за отговорно ведомство по изпълнение на дейностите, свързани с изготвянето на териториални планове за справедлив преход. След изготвянето им, плановите следва да преминат през процедура на одобрение от Министерския съвет и да бъдат приети от Европейската комисия, като част от „Програмата за развитие на регионите“ за периода 2021-2027 г.“.

Министерство на регионалното развитие и благоустройството - определено за отговорно ведомство за осигуряване изпълнение на териториалните планове за справедлив преход чрез ФСП по „Програмата за развитие на регионите“ (2021-2027 г.). (Решение № 634 на МС от 8 септември 2020 г.)

II.1.2. Основни цели на ПРР 2021-2027 г. и ТПСП

Основни цели на ПРР

Основната цел на ПРР за периода 2021-2027 г. и в частност на политиката на регионалното развитие в България е да създаде жизнени, икономически силни и устойчиви региони, като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между- и вътрешнорегионалните различия.

Специфичните цели, които се поставят в ПРР 2021-2027 г., включват:

- Справяне с негативните демографски тенденции и намаляване на регионалните различия по отношение на населението;
- Увеличаване на икономическия растеж на българските региони;
- Насърчаване на балансирано териториално развитие чрез полицентрична мрежа от градове, подкрепена от интегрирани инвестиции.

Горепосочените цели се предвижда да бъдат постигнати чрез значителна промяна в отношението, възгледите и перспективите към регионалното развитие, което ще се реализира чрез прилагането на интегриран териториален подход. Във фокуса на интегрирания териториален подход е ефективното използване на потенциала на всяка територия в тесен диалог и сътрудничество между институции, работещи на различни нива на управление, както и други заинтересовани страни, действащи на съответната територия.

Основни цели на ТПСП

Основната цел на Механизма за справедлив преход и в частност на Фонда за справедлив преход е да бъдат подпомогнати териториите, изправени пред сериозни социално-икономически предизвикателства, произтичащи от прехода за постигане на целите на ЕС за 2030 г. в областта на енергетиката и климата и на неутрална по отношение на климата икономика на ЕС до 2050 г., въз основа на Парижкото споразумение. Подкрепяните от Фонда за справедлив преход действия следва да допринасят пряко за смекчаване на въздействието на прехода чрез намаляване на отрицателното въздействие върху заетостта и чрез финансиране на диверсификацията и модернизирването на местната икономика.

Териториалните планове за справедлив преход имат за цел да представят очертания на процеса на преход на Република България до 2030 г. и да определят най-засегнатите територии, които се нуждаят от подкрепа при реализирането на този преход. Планът на всяка област следва да представя социалните, икономически и екологични предизвикателства и да идентифицира нуждите от икономическа диверсификация, преквалификация и възстановяване на околната среда при отчитане на спецификите.

II.1.3. Приоритетни оси и специфични цели в ПРР 2021-2027г.

Изготвена е ЕО на проекта на ПРР 2021-2027 от месец септември 2020 г. Към онзи момент ПРР 2021-2027 е включвала 2 специфични основни приоритета, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие - един за „Интегрирано градско развитие“ и друг за „Интегрирано териториално развитие на регионите на ниво 2“. Предвиден е и трети приоритет за „Техническа помощ“, за да се улесни прилагането на новия териториален подход. Издадено е становище по Екологична оценка (ЕО) № 2-2/ 2021 г. на Министъра на околната среда и водите, с което е съгласуван проекта на ПРР 2021-2027 от месец септември 2020 г.

Проектът на ПРР 2021-2027 е одобрен с Решение на Министерски съвет № 532 от 28 юли 2022 г.

Същевременно, в провеждащия се преговорен процес с Европейската комисия, е взето решение за включване в обхвата и в съдържанието на ПРР 2021-2027 на 2 нови специфични приоритета **с финансиране от Фонда за справедлив преход – Приоритет „Справедлив преход“ (за основни инвестиции от ФСП) и приоритет за Техническа помощ**. Включването на новите приоритети следва да бъде осъществено чрез процедура по изменение на програмата. В тази връзка е необходимо изготвянето на ЕО на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 от месец септември 2022 г.

Програмата ще включва **3 специфични приоритета** – „Интегрирано градско развитие“, „Интегрирано териториално развитие на регионите“ и „Справедлив преход“, обект на настоящото изменение на ПРР 2021-2027 г. Предвидени са и приоритети за техническа помощ, за да се улесни прилагането на новия териториален подход – Техническа помощ, представляваща нов приоритет по изменението на ПРР 2021-2027 г. и Техническа помощ, предвидена в чл. 37 от Регламент 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общоприложими разпоредби. Интегрираният териториален подход в България ще бъде изпълнен на базата на интегрирани териториални стратегии, съгласно чл. 23 от РОР и националното законодателство, свързано с политиката за регионално развитие – виж **Фигура 1** по-долу:

- **Приоритет 1** - *За интегрирано градско развитие*: Териториални стратегии в този случай са Плановите за интегрирано развитие на община (ПИРО) за целевите градски общини. Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Подкрепените операции ще бъдат избирани от съответните отговорни териториални органи – Звено за предварителен подбор на проекти и Комитет за подбор на проекти.
- **Приоритет 2** – *За интегрирано териториално развитие на регионите за планиране от ниво 2*: Интегрираните териториални стратегии в този случай са Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 (ИТСР). Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Регионалните съвети за развитие ще функционират като териториални органи,

отговорни за прилагането на тези стратегии и за предварителния подбор на проекти и мерки, които да бъдат финансирани.

- **Приоритет 3 – За справедлив преход:** Приоритетът ще се изпълнява по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) и при условие, че разработените за целите на неговата реализация териториални планове за справедлив преход на засегнатите райони, бъдат одобрени като част от Програмата за развитие на регионите 2021-2027.

Фигура 1: Прилагане на интегрирания териториален подход в България

В обхвата на ПРР 2021-2027 попадат всички градски общини на територията на България. В рамките на Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“ целенасочено ще бъдат подпомогнати 10 градски общини: столицата София като център от 1-во йерархично ниво, големите градове-центрове от 2-ро йерархично ниво с национално значение за територията на районите - Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен, както и градските центрове от 3-то йерархично ниво Видин, Велико Търново и Благоевград с оглед на тяхното стратегическо местоположение в националната територия и съхранен потенциал за изкачване до 2-ро йерархично ниво, съгласно изводите и препоръките в актуализираната Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.

Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по Приоритет 2, чрез изпълнение на интегрирани териториални инвестиции в съответствие с чл. 22 от РОР за територията на 6-те региона за планиране от ниво 2.

По Приоритет 3, след приемане на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г., ще се подпомагат регионите, обект на Териториалните планове за справедлив преход (региони на ниво NUTS 3) – Стара Загора и прилежащите общини, Кюстендил и Перник.

Приоритет 1 на ПРР: Интегрирано градско развитие

В рамките на Приоритет 1 ще бъдат подкрепени 10 градски общини в България, основните центрове на растеж, съгласно актуализираната НКПР. Това са следните градски общини: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград. Всички 10 градски общини образуват общо 4 градски клъстера, разпределени по региони за планиране от ниво NUTS 2. Всеки градски клъстер разполага с отделен бюджет, в рамките на който включените градски общини изпълняват съвместни проекти и се кооперират, за да постигнат по-големи резултати и ефект на съответната територия.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 1, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

1. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в планове за интегрирано развитие на общините, разработени от местните общински власти (подход „отдолу-нагоре“).
2. Мерките, свързани със секторните политики, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално ниво от държавните институции и агенции, отговорни за разработването на тези политики и надлежно отразени в планове за интегрирано развитие на общините (подход „отгоре-надолу“).

Ще се подпомагат следните видове дейности:

- **Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:**
 - инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове
 - инфраструктура за иновации и развитие на малки и средни предприятия. ;
- **Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:**

Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително: конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.

- **Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:**

Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.

- **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**

- подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата;
- подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
- обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо;
- мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове;
- всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.

- **Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:**

- изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства;
- мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;
- обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално-икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация.

- **Образователна инфраструктура и оборудване за предучилищно, училищно и висше образование, вкл. детски ясли и градини:**

- набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др.

- **Жилищно настаняване:**
 - осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми;
 - подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините;
 - насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.
- **Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:**
 - подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика;
 - обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания;
 - обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия и за палиативни грижи;
 - ново строителство на общинска здравна инфраструктура;
 - изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество).
- **Култура, спорт и туризъм:**
 - инфраструктура и оборудване за масов спорт;
 - съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство;

- съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони);
- общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).

Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. Изискване към всички инвестиции в сгради по ПРР е изпълнението на мерки за енергийна ефективност с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „В“ на сградата и най-малко 30% намаляване на преките и непреките емисии на парникови газове в сравнение с предварителните емисии.

Градските общини, попадащи в обхвата на Приоритет 1 (или заинтересовани страни на тяхната територия), могат да си партнират помежду си или с други общини от същия или друг регион (или заинтересовани страни на тяхната територия) за изпълнението на концепции за ИТИ, включително реализирани на територията на различни региони от ниво 2.

Приоритет 2 на ПРР: Интегрирано териториално развитие на регионите

Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по ПРР 2021 - 2027. Съвместно с Министерство на земеделието е определена нова дефиниция за селска община (община, в която няма населено място с повече от 15 000 жители) и на тази база в обхвата на Приоритет 2 попадат 40 общини - Враца, Ловеч, Лом, Монтана, Троян, Габрово, Горна Оряховица, Севлиево, Разград, Свищов, Силистра, Добрич, Търговище, Шумен, Сливен, Ямбол, Нова Загора, Айтос, Карнобат, Казанлък, Свиленград, Харманли, Димитровград, Кърджали, Хасково, Асеновград, Велинград, Смолян, Пазарджик, Пещера, Панагюрище, Карлово, Ботевград, Гоце Делчев, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич, Самоков, Сандански.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 2, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

3. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2 (подход „отдолу-нагоре“).
1. Мерките, свързани с прилагането на някои секторни политики, които ще да бъдат

подкрепени, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2 (подход „отгоре-надолу“).

В рамките на интегрирания подход за териториално развитие, инвестициите за интегрирано териториално развитие на регионите от ниво 2 в България в периода 2021 - 2027 г. ще бъдат подпомагани чрез прилагане на концепции на ИТИ, като ще се цели допълняемост на инвестициите по различни програми, съфинансирани от ЕФРР, КФ и ЕСФ+, Стратегическия план по ОСП, ЕФМДРА както и др. източници на финансиране, вкл. рециклирани средства от прилагането на ФИ от предишните програмни периоди (където е приложимо). ПРР 2021 - 2027 г. ще подкрепя всички мерки, допустими за финансиране от ЕФРР, в съответствие със специфичните нужди и потенциали на територията и които не могат да бъдат финансирани по секторните програми. Ще се подпомагат следните видове дейности:

- **Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:**

- инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове и др. инфраструктура за иновации и развитие на МСП.

- **Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития:**

Дейностите ще бъдат изпълнявани в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Р. България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл. конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.

- **Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:**

Разработване на планове за устойчива градска мобилност, въвеждане на интелигентни транспортни системи, мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществен транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.

- **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Координация и оценка“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията цялата страна извън TEN-T мрежата;
 - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на градските общини (на базата на подход „отдолу-нагоре“), при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
 - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо;
 - мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа с цел намаляване на емисиите на парникови газове;
 - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.
- **Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществените пространства:**
 - изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради и междублокови пространства;
 - мерки за повишаване на сигурността, вкл. пътна безопасност и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;
 - обновяване на квартали/специфични територии с неблагоприятни социално-икономически характеристики, при спазване на принципа за несегрегация.
 - **Образователна инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини и професионално обучение:**
 - набор от мерки, препоръчани от МОН като спортни площадки, площадки за игри или за безопасност на движението, дидактически материали, уреди за пречистване на въздуха и др.
 - **Здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността:**
 - подпомагане на общопрактикуващи лекари (индивидуални и групови практики) с фокус върху отдалечените и труднодостъпни места, мобилни кабинети в подкрепа на провеждане на информационни кампании и профилактика;
 - обновяване на медицинската апаратура в болниците, свързана с диагностика на сърдечно-съдови и онкологични заболявания;
 - обновяване, ремонт и оборудване на лечебни заведения за продължително лечение и рехабилитация, изграждане и оборудване на центрове за гериатрия

- и за палиативни грижи;
 - ново строителство на общинска здравна инфраструктура;
 - изграждане и оборудване на нови социални услуги в общността за резидентна грижа за лица над трудоспособна възраст (без увреждания и с възможност за самообслужване) - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови интегрирани здравно-социални услуги в общността за резидентна грижа за възрастни хора с трайни увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи и възрастни хора, които не могат да се обслужват сами и се нуждаят от постоянни медицински грижи - част от реформата в Дългосрочната грижа; нови социални услуги в общността за спешно настаняване и осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация; базирани в общността центрове за ранно детско развитие за подкрепа на деца и техните родители и семейства (предоставящи основно дейности за консултиране, обучение и терапия, както и работа в общността, застъпничество и посредничество).
- **Жилищно настаняване:**
 - осигуряване на модерно и достъпно жилищно настаняване, вкл. и на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, вкл. роми;
 - подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините;
 - насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.
 - **Култура, спорт, туризъм:**
 - инфраструктура и оборудване за масов спорт;
 - съхранение и развитие на културното наследство, инфраструктура и оборудване за културни организации, обекти и сгради, включително създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, разработване на планове за опазване на обектите на недвижимото културно наследство;
 - съхранение и развитие на природното наследство, вкл. инвестиции в инфраструктура за планински туризъм (напр. хижи и заслони);
 - общодостъпна дребномащабна инфраструктура и меки мерки за насърчаване развитието на местни забележителности и атракции, включително популяризирането на устойчиви форми на туризъм: екотуризм (отговорно пътуване до природни места без да се засяга дивата природа), селски туризъм (насърчаващ алтернативна заетост в селските райони), културен туризъм (развитие на културни забележителности и атракции опазващи културното наследство, както и активно изживяване и участие в културни прояви и творчески процеси).

- **Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“, при спазване на ясна процедура за демаркация с други програми.**

Задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. Изискване към всички инвестиции в сгради е изпълнението на мерки за ЕЕ с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „В“ на сградата и най-малко 30% намаляване на преките и непреките емисии на парникови газове в сравнение с предварителните емисии.

Приоритет 3 на ПРР: Справедлив преход - нов приоритет включен в предложено изменение и допълнение на ПРР 2021-2027

Във времена на глобална пандемия COVID-19, Европейската зелена сделка е създадена като стратегия за приобщаващ и устойчив растеж. Свързването на Фонда за справедлив преход с възстановяването от кризата изисква отчитане на по-широк социално-икономически обхват в сравнение с първоначалната концепция, с оглед осигуряване на необходимия висок темп на изпълнение на предвидените инструменти и постигане на бързо икономическо възстановяване.

Докладът за България за 2020 г. представя насоки за инвестиции от Фонд за справедлив преход по отношение най-засегнати региона на ниво NUTS3 по отношение на добива на въглища и производството на енергия от въглища - района на Марица в област Стара Загора и района на община Бобов дол в област Кюстендил, които са разположени съответно в Югоизточния регион и Югозападния район на ниво NUTS2 на България. Смята се, че повечето от въглищните мощности и минните дейности в България се намират в тези два региона, поради което за тях се предлага пълният набор от допустими операции по Фонда за справедлив преход, включително продуктивни инвестиции в големи предприятия за Старозагорския регион.

Мащабът на икономическото и социалното въздействие на прехода към нисковъглеродна икономика ще бъде най-висока в регионите, където икономиката се основава на добив на въглища и производство на електроенергия - Стара Загора, Кюстендил и Перник. Тези три региона/области ще бъдат изправени пред дълбока икономическа трансформация през следващите десетилетия и ако не бъдат разработени подходящи планове за диверсификация, растеж и работни места, те ще бъдат изложени на риск от задълбочаване на икономическия спад, безработицата, включително прехвърляне на безработица от закриване на мини, обезлюдяване и бедност. В тази връзка мерките по Приоритет 3 ще се определят от идентифицираните нужди от Териториалните планове за справедлив преход, които ще бъдат финансирани от Фонда за справедлив преход.

Фондът за справедлив преход (ФСП) е първи стълб от **Механизма за справедлив преход (МСП)**, който се ангажира с целите на **Европейския зелен пакт** и на **Парижкото споразумение**, като гарантира, че няма да има изоставени по пътя на ЕС към **климатична неутралност до 2050 г.** Механизмът ще се съсредоточи върху регионите и секторите *най-силно засегнати от прехода*, поради зависимостта си от изкопаеми горива или въглеродно интензивни процеси. Втори стълб обхваща гаранционна схема в рамките на **InvestEU**, а трети стълб - заемаен ресурс по линия на **Европейска инвестиционна банка (ЕИБ)**.

ФСП цели да допринесе за смекчаване на социално-икономическото въздействие в най-засегнатите от прехода региони и сектори. Създаден е в рамките на политиката за сближаване. Ще се изпълнява при споделено управление в тясно сътрудничество с националните, регионалните и местните органи и заинтересованите страни.

Преговорите относно Фонда за справедлив преход са приключени, в резултат на което е приет **Регламент (ЕС) 2021/1056** на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година *за създаване на Фонда за справедлив преход*.

Териториалните планове за справедлив преход на областите Стара Загора, Перник и Кюстендил съдържат мерки насочени към следните направления:

- **Направление на политиката за справедлив преход 1:** Икономически преход, базиран на устойчиви енергийни решения – обхваща мерки рекултивация, батерии, зелен водород, био-газ и т.н.;
- **Направление на политиката за справедлив преход 2:** Социален преход, базиран на квалифицирана заетост, предприемачество, соц. услуги и защита – обхваща мерки за образование, наука, иновации, социална подкрепа;
- **Направление на политиката за справедлив преход 3:** Климатичен преход, базиран на енергийна ефективност и климатично-устойчива инфраструктура – обхваща мерки насочени към спестяване на енергия, транспорт и мобилност, ВЕИ.

Допустимите дейности по Приоритет 3 от ПРР 2021-2027 са в следните направления:

- Продуктивни инвестиции в МСП, включително микропредприятия и стартиращи предприятия, водещи до икономическа диверсификация, модернизация и реконверсия;
- Инвестиции в създаването на нови фирми, включително чрез бизнес инкубатори и консултантски услуги, водещи до създаване на работни места;
- Научноизследователски и иновационни дейности, включително от университети и публични изследователски институции, и насърчаване на трансфера на съвременни технологии;

- Внедряване на технологии, както и системи и инфраструктури за достъпна чиста енергия, включително технологии за съхранение на енергия, и в намаляване на емисиите на парникови газове;
- Инвестиции във възобновяема енергия в съответствие с Директивата за възобновяемите енергийни източници (ЕС) 2018/20016, включително критериите за устойчивост, посочени в нея, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляването на енергийната бедност;
- Инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура;
- Рехабилитация и модернизация на топлофикационни мрежи с оглед подобряване на енергийната ефективност на централните отоплителни системи и инвестиции в производството на топлинна енергия, при условие че те се доставят изключително от възобновяеми енергийни източници;
- Инвестиции в цифровизация, цифрови иновации и цифрова свързаност;
- Инвестиции в регенериране и обеззаразяване на изоставени терени, възстановяване на земи и включително, когато е необходимо, зелена инфраструктура и проекти за пренастройка, като се отчита принципът „замърсителят плаща“;
- Повишаване на квалификацията и преквалификация на работници и търсещи работа;
- Подобряване на кръговата икономика чрез предотвратяване на отпадъци, намаляване, ефективно използване на ресурсите, повторно използване, ремонт и рециклиране;
- Помощ при търсене на работа на търсещите работа, подкрепа за активно старееене и подкрепа за доходите на работниците в преход между работни места;
- Активно включване на търсещите работа, особено на жените, хората с увреждания и уязвимите групи;
- Техническа помощ;
- Други дейности в областта на образованието и социалното приобщаване, включително, когато това е надлежно обосновано, инфраструктура за целите на центрове за обучение, заведения за грижа за деца и възрастни хора, както е посочено в териториалните планове за преход.

Освен това ФСП може да подпомага в области, определени като подпомагани области в съответствие с член 107, параграф 3, букви а) и в) от ДФЕС, производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, при условие че такива инвестиции са одобрени като част от териториалния план за справедлив преход. Такива инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за

справедлив преход, когато те допринасят за прехода към климатично неутрална икономика до 2050 г. и свързаните с тях екологични цели и когато тяхната подкрепа е необходима за създаване на работни места в идентифицираната територия.

ФСП може също да подкрепя инвестиции за постигане на намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, изброени в приложение I към Директива 2003/87 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета, при условие че такива инвестиции са одобрени като част от териториалния справедлив преход план. Такива инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за справедлив преход.

За мобилизиране на средства за мерки по ФСП следва да бъдат изготвени териториални планове за справедлив преход за идентифицираните като най-засегнати територии, в диалог с ЕК. Плановите трябва да съответстват на Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата и да бъдат одобрени от ЕК. В плановите следва да бъдат изложени социалните, икономическите и екологични предизвикателства и да бъдат предоставени подробности относно нуждите от икономическа диверсификация, преквалификация и възстановяване на околната среда. България получи подкрепа за изготвяне на планове за справедлив преход по Програмата на ЕС за подкрепа на структурни реформи на ЕК за трите региона с активен въгледобивен сектор – Стара Загора, Кюстендил и Перник.

Приоритет 4 на ПРР: Техническа помощ - нов приоритет включен в предложено изменение и допълнение на ПРР 2021-2027

В съответствие с член 36 на РОР за програмния период 2021-2027 г, България планира да използва техническа помощ за ефективно управление и администриране на подкрепата за регионално развитие по ЕФРР.

УО на ПРР предвижда да подкрепя мерки във всяка една област на интервенция, съгласно Приложение I към РОР, като предвижда следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

- Информация и комуникация: подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране по ПРР, постигнати резултати от реализацията на програмата, предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие;
- Мерки за подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол, вкл. чрез наемане на външни изпълнители, подпомагащи дейността на УО на ПРР 2021-2027, например:
 - Дейности, свързани с мониторинг на изпълнението на проектите за програмен

период 2021 – 2027 г., вкл. наемане на външни изпълнители за извършване на проверки на място и свързаните с тях отчети, вътрешни системи за контрол и др.:

- Дейности, свързани с приключването на програмен период 2014-2020 г.
- Дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги, вкл. наемане на външна специализирана помощ; дейности по оценка на административния процес; дейности за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС за периода 2021-2027 г.
- Разработване и актуализиране на стратегически документи, свързани с изпълнението на ПРР 2021-2027 г и с подготовка на следваща програма след 2027 г.;
- Логистично осигуряване на координацията, управлението и изпълнението на ПРР 2021-2027 г.
- Обезпечаване функционирането на Комитета за наблюдение по ПРР 2021-2027 г.
- Оценки и проучвания, събиране на данни - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.
 - Анализи и оценки на изпълнението на Интегрираните териториални стратегии за регионите от ниво 2
 - Анализ на изпълнението на интегрирания териториален подход
 - Средносрочна оценка на ПРР 2021-2027 г.
 - Оценка на въздействието на ПРР 2021-2027 г.
 - Предварителна и екологична оценка за периода 2028-2034 г.
 - Специални (ad-hoc) оценки, анализи и проучвания (в случай на необходимост);

Приоритет 5 на ПРР: Техническа помощ

В съответствие с член 37 на РОР за програмния период 2021-2027 г., България планира да използва техническа помощ за ефективно управление и администриране на подкрепата за регионално развитие по ЕФРР.

УО на ПРР 2021 - 2027 предвижда да подкрепя мерки във всяка една област на интервенция, съгласно Приложение I към на РОР, като предвижда следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

- Информация и комуникация: подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране

на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, постигнати резултати от програмата, предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие.

- Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол – дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес.
- Оценка и проучвания, събиране на данни - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.
- Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициентите и съответните партньори: дейности, насочени към обезпечаване на ефективен работен процес за прилагане на регионалната политика; разработване на практически насоки и семинари за бенефициенти, членове на РСР, партньори; семинари и обучения за служителите на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, други бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми, ръководени от ЕС; организиране и участие в съвместни семинари от други УО; стимулиране на служителите; техническо оборудване.

Управляващият орган планира да задели по-голямата част от средствата за дейностите, свързани с укрепване на капацитета на органите на държавата-членка, бенефициентите и съответните партньори. Мотивите за това решение се основават на факта, че е необходимо достатъчно финансиране за успешната реализация на подхода „отдолу-нагоре“, който ще бъде приложен в програмния период 2021-2027 г.

УО на ПРР възнамерява да използва възможността, предвидена в чл. 32 от проекта за РОР и да допълни техническата помощ с целеви мерки за изграждане на административен капацитет чрез финансиране, което не е свързано с разходи с цел укрепване на капацитета и ефективността на публичните власти и органи.

Предвидените мерки ще се базират на резултатите от пилотен проект за укрепване на административния капацитет на УО на ПРР за подготовка за програмния период след 2020 г., който се изпълнява с подкрепата на ЕК и ОИСР. Изготвена е Пътна карта, включваща поредица от действия, които са взаимно свързани и целят цялостно въздействие и промяна. Пътната карта е структурирана около три области – 1. Управление на хората и организацията, 2. Укрепване на интегрираното стратегическо планиране на ОП и изпълнение на подхода „отдолу-нагоре“; и 3. Яснота и устойчивост на нормативната рамка. Всяка зона за подобрене включва набор от цели, общо 7 цели за трите зони, придружени от препоръчани действия или дейности, които УО може да

предприеме:

1. Повишаване на ангажираността и мотивацията на служителите на УО - периодични проучвания на удовлетвореността сред служителите, изготвяне на пилотна схема за вътрешна мобилност за улесняване на кратковременни командировки в рамките на УО.
2. Разгръщане на организационна култура на учене и развитие, в т.ч. и на териториалните органи за селекция на проекти чрез анализиране на нуждите от обучения; подобряване на координация с други УО за обмен на успешни практики и решения на общи проблеми, разработване на практически наръчници, организиране на семинари за бенефициенти, териториални органи за селекция на проекти и регионални отдели.
3. Подобряване на синхронизацията на работния процес и организационната структура, придружено от ефективна вътрешна комуникация, изготвяне на план за действие, насочен към компетенциите и пропуските на служителите на база на преглед на нуждите, укрепване на комуникационния капацитет в УО.
4. Осигуряване на регионална и местна перспектива в дизайна на стратегията на програмата: поредица от семинари/срещи за РСР и регионалните отдели за представяне на концепцията за прилагане на интегриран регионален подход за периода 2021 – 2027; поредица от образователни или практически семинари за бенефициенти и други заинтересовани страни за стратегическото планиране и избор на приоритетите за следващата програма, механизми за финансиране от ЕС, инвестиционно бюджетиране, дизайн на проекти и изисквания за кандидатстване и други.
5. Актуализиране на отговорностите и ролите на УО и териториалните органи за селекция на проекти и подобряване на обмена на информация за по-ефективно управление и изпълнение на програмата: разработване и инициране на вътрешен и външен консултативен процес със заинтересовани страни (напр. фокус групи, допълнени от въпросници) за идентифициране на потребностите от подобряване на капацитета на териториалните органи за селекция на проекти; създаване на редовни възможности за двустранна комуникация с бенефициентите, с териториалните органи за селекция на проекти и с регионалните отдели; създаване на вътрешна работна група/мрежа на РСР, и други.
6. Развиване на стратегическо проектиране и оптимизиране на процесите на мониторинг и контрол – въвеждане на подходяща система от индикатори за измерване на изпълнението на програмата за градския и териториален приоритети на ПРР 2021-2027, което да допринесе за събирането на данни, необходима за структуриране на подробния дизайн на програмата;

разработване на възможности за информационно и статистическо докладване на показатели на общинско и регионално ниво, обучения на членовете на КН с цел повишаване на техния капацитет.

7. Намаляване на несигурността и сложността на регламентите и регулираните процеси - провеждане на редовни и достъпни обучения, изграждане на механизъм за обмен на знания за служители на УО – експерти и технически персонал, за разбирането и прилагането на новите правила и наредби.

II.1.4. Алтернативи за ПРР 2021-2027 г. и за ТПСП

Като алтернативи могат да се посочат трите разработени до момента варианта на проекта на програмата – **вариант 1** от април 2020 г., вариант 2 от септември 2020 и вариант 3 от септември 2022 г.

В ДЕО ще бъде направено подробно разглеждане на наличните към момента алтернативи (проекти на ПРР 2021-2027.), в т.ч. „нулевата алтернатива”, която ще разглежда текущото състояние на околната среда без прилагането на ПРР 2021-2027 и разглежданите към нея три ТПСП.

II.2. ВРЪЗКА НА ПРР 2021-2027 И ТПСП С ДРУГИ ПЛАНОВЕ, ПРОГРАМИ И СТРАТЕГИИ

В настоящия раздел ще бъдат разгледани относимите към проекта на ПРР 2021-2027 планове, програми и стратегии, а именно:

- Национална програма за развитие: България 2030;
- Настоящата Оперативна програма „Региони в растеж“ (ОПРР) за периода 2014-2020 г.;
- Актуализация на Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България (НСРР) за периода 2012–2022 г. и нейната междинна оценка;
- Проекти на Интегрирани териториални стратегии за шестте региона за планиране на ниво NUTS 2 за периода 2021-2027 г. (ИТСР) (Северен централен регион, Североизточен регион, Северозападен регион, Южен централен регион, Югозападен регион, Югоизточен регион);
- Териториални планове за справедлив преход за области Стара Загора, Кюстендил и Перник.
- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.

В допълнение към изброените по-горе документи, към ПРР 2021-2027 и ТПСР са относими и следните действащи и/или проекти на документи:

- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.;
- Националната програма за реформи на България за 2022 г.;
- Планове за управление на речните басейни 2016-2021 г. за четирите района на басейново управление
- Планове за управление на риска от наводнения 2016-2021 г. за четирите района за басейново управление;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.;
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.;
- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Стратегия и план за действие за прехода към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.;
- Трети национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г.;
- Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000;
- Стратегия за биологичното разнообразие в Република България;
- Областни стратегии за развитие;
- Общински програми за опазване на околната среда и други стратегически документи на местно ниво.
- Други планове, програми и стратегически документи.

В ДЕО ще бъде направен анализ на съответствието и избягване на противоречия на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г.. със съотносимите планове, програми и стратегии, в т.ч. и с такива, предложени за разглеждане от заинтересованите страни в резултат на консултациите по настоящото Задание.

II.3. АСПЕКТИ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ЕВЕНТУАЛНО РАЗВИТИЕ БЕЗ ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПЪЛНЕН ВАРИАНТ НА ПРР 2021 - 2027 Г.

В доклада за екологична оценка ще бъде направен анализ на текущото състояние на околната среда по компоненти и фактори, като там, където същото е приложимо, ще бъдат разгледани и специфики по отношение на базовото състояние на средата за районите, разглеждани в актуализирания вариант на ПРР 2021-2027, касаещи ТПСР:

територията на трите области – Стара Загора, Перник и Кюстендил. Анализът и оценката на текущото състояние ще бъдат направени, като се използват актуални и обществено достъпни данни, а за базова година ще се използва 2020 г., за която е и наличния актуален Национален доклад за състоянието на околната среда, 2019г. - <http://eea.government.bg/bg/dokladi>.

За целта на заданието е представена само основна/резюмирана информация за състоянието на околната среда в страната.

II.3.1. Текущо състояние на околната среда

II.3.1.1. Климатични условия и климатични изменения. Парникови газове

Територията на България спада към две климатични области: европейско-континентална и континентално-средиземноморска климатична области (източник: Л. Събев, Св. Станев, 1959; Ж. Гълъбов, 1982). Климатичните райони в България са представени на **Error! Reference source not found..**

Фигура 2: Климатични райони в България

A – Европейско-континентална климатична област

A1 – Умерено-континентална климатична подобласт A2 – Преходно-континентална климатична подобласт

B – Континентално-средиземноморска климатична област

B1 – Южнобългарска климатична подобласт B2 – Черноморска климатична подобласт

Въпреки установените тенденции за увеличаване на температурите и промяна в интензивността на валежите, общото климатично райониране на страната още не е променено, тъй като не са променени основните климатообразуващи фактори (географска ширина, характер на релефа, положение спрямо големите водни басейни и

обща атмосферна циркулация), поради което двете климатични области запазват своето местоположение и териториалния си обхват.

Средногодишна температура на въздуха

В периода 1988 – 2020 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н. в. до 800 m) се колебае в границите от 10.6 °C до 13.3 °C при устойчива положителна тенденция на изменение на този индикатор (+0.035 °C/год).

Годишни и максимални денонощни валежи

Средната за районите с н. в. до 800 m годишна сума на валежа за периода 1988 – 2020 г. се изменя в границите от 377 mm до 1013 mm, като се запазва положителната тенденция на изменение на този индикатор (+3.9 mm/год).

Снежна покривка

В периода 1988 – 2020 г. не се наблюдава отчетлива намаляваща тенденция в колебанията на средната максимална височина на снежната покривка в районите с надморска височина 800-1800 m. Стойността на този показател за 2020 г. е 41 cm – под средното за периода 1988 – 2020 г.

Климатични явления

Нараства честотата на екстремните метеорологични и климатични явления. Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви. От началото на XXI век зимите са по-меки. Значително нараства средният брой дни с денонощни суми на валежите над 100 mm; увеличават се случаите с проливни валежи, гръмотевични бури и градушки през януари и февруари; повишава се честотата на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември. Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.

Климатични промени

Климатичните сценарии за България се разработват в НИМХ чрез прилагане на симулационен модел ALADIN. Проведени са симулации на регионалния климат за два интервала – “близко бъдеще” (2021-2050 г.) и “далечно бъдеще” (2071-2100 г.).

В резултатите от симулациите за тенденциите, т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г. за средногодишна температурата на въздуха и средногодишна сума на валежите се открояват следните особености:

- По отношение на температурата – практически над цялата страна се наблюдават положителни тенденции, т.е. очаква се увеличение на средногодишната температура, като това увеличение е сравнително еднородно и с около 1.5-2°C за близкото и между 2.5 и 3.5°C за далечното бъдеще.
- Пространственото разпределение на тенденцията на годишната валежна сума е

по-неравномерно спрямо това на температурата. В Източна България се очаква отрицателна тенденция, като и в двата периода изменението е средно между 5 и 10 mm (в отделни райони до 15-20 mm). Най-видимата разлика между двата периода е, че районите с отрицателна тенденция през втория период са с по-голяма площ спрямо първия и обхващат части на Западна България също.

Емисии на парникови газове

Като страна по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (РКОНИК), България има задължението да провежда ежегодни инвентаризации на емисиите на парникови газове по източници и поглътители, съгласно утвърдена от РКОНИК методология. Инвентаризациите обхващат емисиите на основните парникови газове: въглероден диоксид (CO_2), метан (CH_4), диазотен оксид (N_2O), хидрофлуоркарбони (HFCs), перфлуоркарбони (PFCs) и серен хексафлуорид (SF_6), както и предшественици (прекурсори) на парниковите газове (NO_x , CO и NMVOC) и серен диоксид (SO_2). За сравняване на различните парникови газове (ПГ), чрез различната им сила да ускорят глобалното затопляне, от Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC), е създаден индекс, наречен „потенциал за глобално затопляне“ (ПГЗ). Въздействието на топлинната енергия на всички ПГ се сравнява с въздействието на CO_2 (ПГЗ = 1) и се обозначава като CO_2 еквивалент (CO_2 - екв.)

За наблюдение и оценка на нивата на парникови газове се използват следните индикатори:

- Общи емисии на парникови газове;
- Емисии на парниковите газове по сектори от класификацията на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC);
- Годишни емисии на парникови газове на човек от населението;
- Годишни емисии на парникови газове за единица брутен вътрешен продукт (БВП).

През 2020 год най-голям дял от общите емисии на ПГ през 2020 г. има сектор „Енергетика“ – 71,34%, следван от сектор „Индустриални процеси и използване на продукти“ – 10,78%. Сектор „Селско стопанство“ и сектор „Отпадъци“ със съответно по 12,59% и 5,29% от националните емисии. Към 2020 г. емисиите на парникови газове показват следните тенденции:

- За периода 1988–2020 г., емисиите на основните парникови газове имат тенденция към намаляване. През 2020 г. са емитирани общи емисии на ПГ – 49 152,19 Gg CO_2 -екв. или 43,44% от емисиите през базовата година (1988).
- Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 12,6 тона CO_2 -екв. през 1988 г. до 7,1 тона CO_2 -екв. през 2020 г. По този показател България се доближава до средния за Европейския съюз.
- Анализът на данните от националните инвентаризации за периода до 2020 г. показва, че емисиите на парникови газове са значително по-ниски в сравнение с

базовата 1988 г. и в момента България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола от Киото.

Предвид, че един от основните приоритети на ПРР 2021-2027 г. е „Справедлив преход“, където се разглежда прехода от въглищна към др. видове индустрии, от особено значение за климатичните промени, то в Доклада за екологична оценка ще бъде предоставена информация за текущото състояние и климатичните особености на климатичните области и подобласти, в които попада Република България; състоянието и тенденциите в изменението на климата; нивата на емисиите на парниковите газове по индикатори.

II.3.1.2. Качество на атмосферния въздух

Замърсяването на въздуха е една от основните екологични причини за редица заболявания в Европа. Въздухът е по-чист днес, отколкото преди две десетилетия, но въпреки подобренията, значителни вредни въздействия остават: Европа все още е далеч от постигането на нива на качество на въздуха, които не водят до риск за хората и на околната среда. Това представлява съществена загуба за Европа: за нейните природни системи, нейната икономика, производителността на работната сила и здравето на европейците. Ефектите от лошото качество на въздуха се усещат най-силно в две основни области – в градските райони, където хората изпитват значителни здравословни проблеми и екосистемите, където се уврежда растежа на растителността, а еутрофикацията е довела до загубата на биологично разнообразие.

Икономическите дейности, пътният трафик, производството на електрическа и топлинна енергия, промишлеността и селското стопанство, както и битовото отопление са основен източник на замърсяване на въздуха.

Фините прахови частици (ФПЧ10 и ФПЧ2.5) и озон (O₃) са най-проблемните замърсители по отношение на човешкото здраве, следвани от бензо(а)пирен (индикатор за полициклични ароматни въглеводороди) и азотен диоксид (NO₂). Най-силно засегнати от въздействието на високите концентрации на озон (O₃), амоняк (NH₃) и азотни оксиди (NO_x) са екосистемите и горите във високопланинските райони.

За подобряване на качество на въздуха в бъдеще ще трябва да се увеличи използването на „зелени“ и по-ефективни технологии по отношение на топлоизолация на сградите, както и използването на алтернативни източници на гориво в бита и транспорта, използване на най-добри налични технологии в индустрията и др.

Емисии на вредни вещества във въздуха на национално ниво

Съгласно законодателството на ЕС – Директива (ЕС) 2016/2284, държавите-членки следва да спазват установените в директивата задължения за намаляване на емисиите на серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични

соединения (NMVOC), амоняк (NH_3) и фини прахови частици ($\text{PM}_{2,5}$) за всяка година от 2020 г. до 2029 г. и от 2030 г. нататък, спрямо определената за базова 2005 г.

Съгласно изменения, приети през 2012 г., на Протокола от 1999 г. за намаляване на подкисляването, еутрофикацията и тропосферния озон (Гьотеборгски протокол) към КТЗВДР, страните по него имат задължение за намаляване на емисиите на посочените по-горе замърсители.

За осигуряване на прилагането на Директива (ЕС) 2016/2284 и на задълженията на страната по Договора за присъединяване към ЕС, както и на основание чл.10а от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), е приета Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.), (НПКЗВ). Разработването на програмата е в изпълнение на чл.6 от Директива (ЕС) 2016/2284. Документът е приет с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г. Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.) предвижда прилагането на мерки за намаление нивата на общите годишни антропогенни емисии на посочените по-горе замърсители, в резултат на което да се постигнат националните задължения, определени в Директива (ЕС) 2016/2284.

Към 31.12.2020 г. ангажиментите за намаляване на емисиите по Директива (ЕС) 2016/2284, Гьотеборгския протокол към КТЗВДР и НПКЗВ за 2020 г. са достигнати за SO_2 , NO_x , NMVOC и $\text{PM}_{2,5}$, но не и за NH_3 .

Емисии на основни замърсители във въздуха на национално ниво и европейско ниво за периода 2000 – 2020г.

През 2012 г. Гьотеборгския протокол се изменя и за 2020 г. освен тези четири замърсителя - SO_2 , NO_x , NH_3 , NMVOC определя и тавани за първичните емисии на фини прахови частици ($\text{PM}_{2,5}$). Таваните за 2020 г. за посочените пет замърсителя са задължение на страната и съгласно Директива (ЕС) 2016/2284, целта е да се ограничат емисиите на замърсителите на въздуха, които са прекурсори на озон и прахови частици, както и на тези, които допринасят за вкисляването и еутрофикацията на екосистемите. Индикаторът проследява тенденцията на емисиите в периода 2005 г. – 2020 г. В периода 1990 – 2020 г. емисиите на основните замърсители намаляват, с изключение на NH_3 .

Емисии на вредни вещества във въздуха по групи източници за 2020 г.

Индикаторът представя националните емисии на вредни вещества във въздуха, изчислени по ръководството на ЕМЕР/ЕЕА2 г. и по “Единна методика за инвентаризация на емисиите на вредни вещества във въздуха”, утвърдена от министъра на околната среда и водите за 10 групи източници на емисии* и обхваща следните вредни вещества: серни оксиди (SO_x), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (NMVOC), амоняк (NH_3), въглероден оксид (CO), тежки метали (живак - Hg, кадмий – Cd, олово – Pb), полициклични ароматни въглеводороди (ПАХ), диоксини и фурани (DIOX), фини прахови частици (ФПЧ10) и някои др. специфични замърсители.

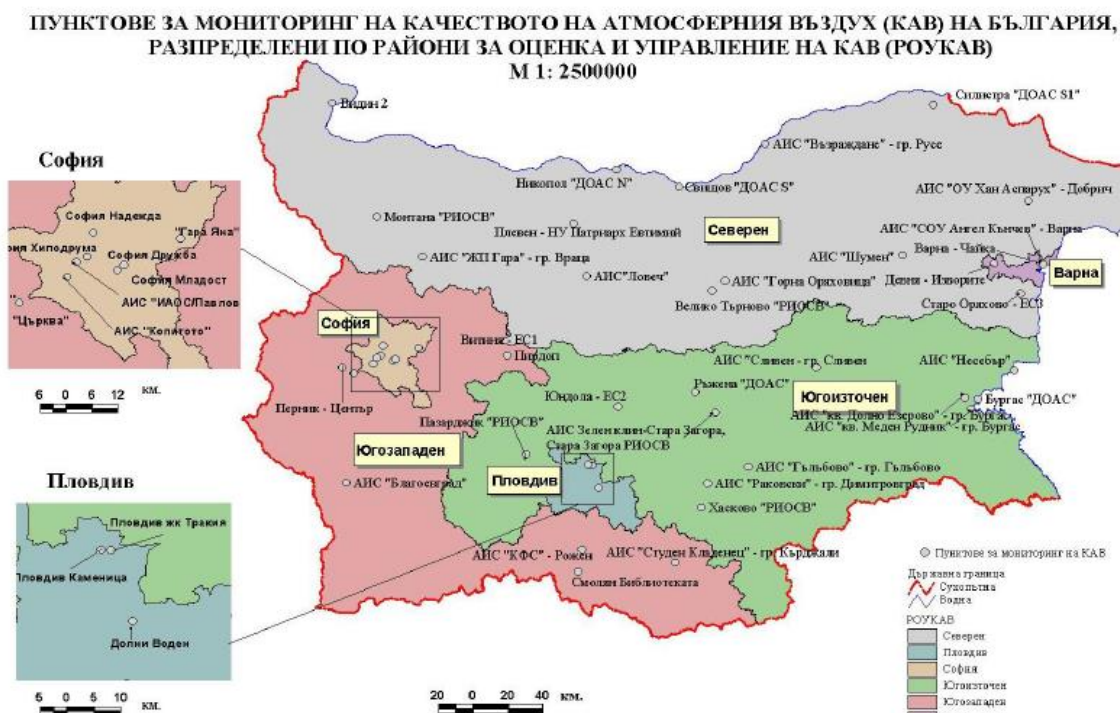
За 2020 год. емисиите на вредни вещества във въздуха по групи източници показват следните тенденции:

- Топлоелектрическите централи (вкл. рафинерии) са един от най-големите източници на серен диоксид;
- Основните източници на азотни оксиди са пътният транспорт, топлоелектрическите централи (вкл. рафинерии), друг транспорт и селско стопанство (най-голям дял има използването на неорганични азотни торове);
- Селското стопанство емитира около $\frac{3}{4}$ от общото количество амоняк. Друг основен източник са негоривните производствени процеси;
- Основен антропогенен източник на NMVOC е битовото изгаряне, следвано от използваните разтворители и селското стопанство;
- Битовото отопление е основен източник на фини прахови частици. Другите източници на ФПЧ10 са негоривните производствени процеси (основно от асфалтиране) и селското стопанство. За ФПЧ2.5 другия основен източник е пътния транспорт.

Качество на атмосферния въздух

Оценка на качеството на атмосферния въздух по райони

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски, Югозападен и Югоизточен. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол – виж **Фигура 3** по-долу.

Фигура 3: Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ

През 2020 г. в Националната Система за Мониторинг на Качеството на Атмосферния Въздух (НСМКАВ) са функционирали общо 48 стационарни пункта - 34 автоматични измервателни станции (АИС), 9 пункта с ръчно пробонабиране (РП) и последващ лабораторен анализ, 5 ДОАС системи (на принципа на диференциална оптична атомноабсорбционна спектрофотометрия), разположени в градовете Свищов, Никопол, Силистра, Бургас и Ст. Загора (с. Ръжена).

Станциите са определени със заповед на министъра на околната среда и водите РД-489/26.06.2019 г. (http://eea.government.bg/bg/legislation/air/489_01_07.pdf). Пунктовете за мониторинг (ПМ) на качеството на атмосферния въздух са разположени в 34 населени места.

По отношението КАВ през 2020 год. могат да бъдат направени следните заключения:

- В 13 от общо 28 общини, включени в наказателната процедура на Европейската комисия за неспазване на нормите по показател фини прахови частици, е постигнато съответствие с нормите за ФПЧ10 през 2020 г. – това са Гълъбово, Девня, Добрич, Пирдоп, Сливен, Стара Загора, Ловеч, Варна, Враца, Шумен, Димитровград, Кърджали и Несебър;
- През 2020 г. средноденонощната норма за серен диоксид е спазена във всички РОУКАВ;

- През годината не е регистрирано превишение на средногодишната норма за бензен в нито един РОУКАВ;
- През 2020 г. не е регистрирано превишение на средногодишната норма за бензо(а)пирен в РОУКАВ – Агломерация Варна и РОУКАВ - Агломерация Пловдив;
- За всички пунктове, за които има достатъчен обхват на данни за изчисляване на средногодишната стойност през 2020 г., не е регистрирано превишение на средногодишната норма за азотен диоксид;
- Продължава тенденцията за превишение на СЧН за серен диоксид в гр. Гълъбово, но през 2020 г. регистрираните превишения (28 броя) са значително по-малко в сравнение с 2019 г. (95 броя). В гр. Гълъбово са регистрирани две превишения на алармения праг за серен диоксид през 2020 г. Средноденонощната норма за серен диоксид е спазена във всички пунктове в Югоизточен РОУКАВ. Основните източници на серен диоксид в Югоизточен РОУКАВ са топлоелектрическите централи от енергиен комплекс „Марица Изток“;
- През 2020 г. е регистрирано превишение на целевата СГН за съдържание на кадмий в атмосферния въздух в един от 13-те пункта за мониторинг (пункт „Пирдоп“), които следят нивата на този показател;
- През годината не е регистрирано превишение на прага за предупреждение на населението за озон (три последователни концентрации над $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Регистрирани са общо 7 превишения на прага за информиране на населението ($180 \mu\text{g}/\text{m}^3$) в пункт „София - Дружба“ – 6 превишения, и в пункт „София - Копитото“ – 1;
- Замяряването с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух в страната и процентът на населението, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧ10 над допустимите норми е много висок – 60.2% от 3.3 млн. население, живеещо в населени места, в които се контролира този замърсител. Изчисленията са извършени съгласно методика на Европейската агенция по околна среда. Методиката изчислява възможния максимум на евентуално засегнатото население, със следното допускане: във всяко населено място, в което е регистрирано превишение на нормата, цялото население е подложено на негативното влияние на прахови частици. При извършване на изчисленията по Методиката на ЕАОС засегнатото население е завишено;
- През 2020 г. в 7 от общо 16 пункта се наблюдава превишение на средногодишната норма по показател бензо(а)пирен.

Оценка на качеството на атмосферния въздух по основни замърсители/индикатори

Оценката на качеството на атмосферния въздух по основни замърсители/индикатори ще бъде направена в ДЕО, като ще се засегнат следните такива:

- ФПЧ10 - частици с диаметър под 10 микрона и ФПЧ2,5 – частици с диаметър под 2.5 микрона;
- Озон;
- Серен диоксид;
- Азотен диоксид;
- Полициклични ароматни въглеводороди;
- Тежки метали и арсен, вкл. олово, кадмий, никел;
- Въглероден оксид;
- Бензен.

В Доклада за екологична оценка подточката ще бъде разгледана подробно, като ще бъдат представени и анализирани данните за емисии на вредни вещества в атмосферния въздух по групи източници с цел установяване и на тенденциите по отношение на тези емисии.

II.3.1.3. Повърхностни и подземни води

Управлението на водите на територията на Република България се осъществява на национално и басейново ниво със закона за водите и в съответствие с Директива 2000/60/ЕО, у нас са определени 4 района за басейново управление: Дунавски, Черноморски, Източноромански и Западноромански, за които отговарят едноименните басейнови дирекции. **(Фигура 4)**. Определените със закона за водите речни басейни не следват административно-териториалното деление, а поречията на реките на територията на България. Управлението на водостопанските системи се извършва на технологичен и басейнов принцип в съответствие с условията на разрешителните за водоползване и ползване на водните обекти за различни стопански дейности и за заустване на отпадни води в тях.

Водните ресурси са използваемата част от природните води и се формират предимно от валежите и се проявяват като повърхностни и подземни води. Съгласно §1, т.23 от ЗВ „повърхностни води“ са водите на сушата, с изключение на подземните води, както и преходните води и крайбрежните морски води, освен по отношение на химичното състояние, в които случай се включват и вътрешните морски води и водите на териториално море. Според Закона за водите, Националният институт по метеорология и хидрология (НИМХ) има ангажменти за оценката на водните ресурси, в това число и на валежите, както и за развитието на системите за ранно предупреждение от високи води. НИМХ предава оперативни данни за валежите, дебелината на снежната

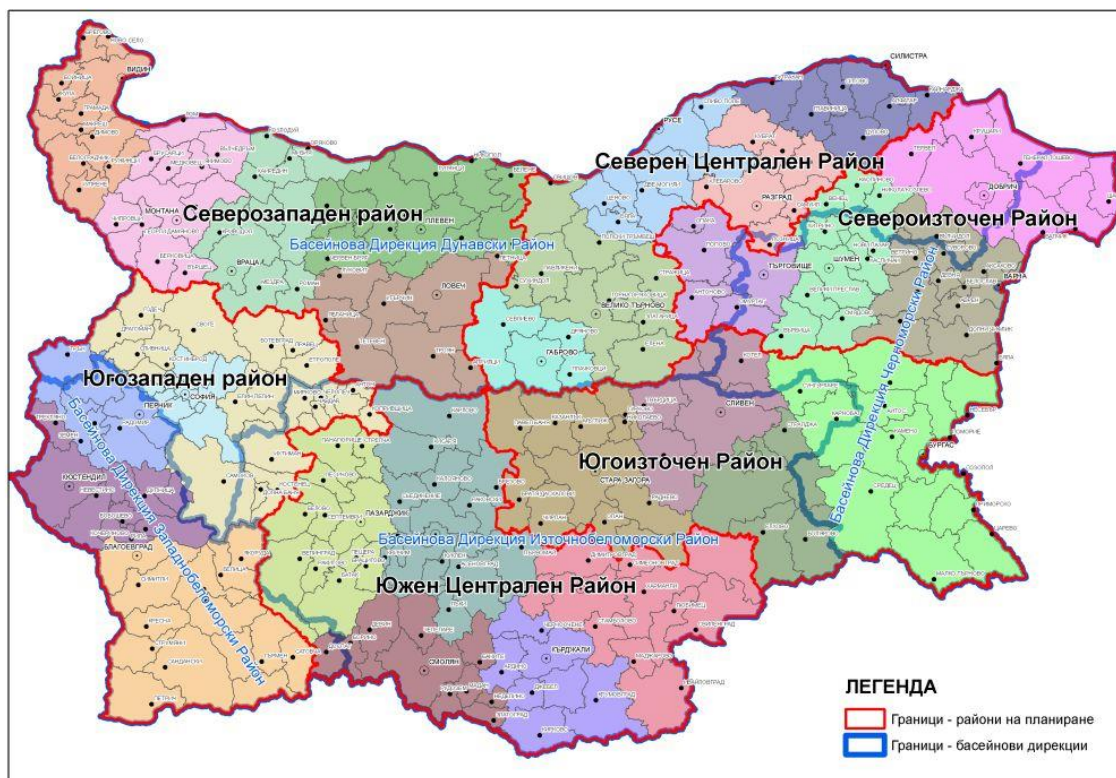

покривка, реките и подпочвените води, като прави дневни, седмични и месечни анализи на данните, подадени от оперативните станции в страната.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ) е основният орган на национално ниво, осъществяващ държавната политика по управление на водните ресурси. Всеки месец, МОСВ прави график за ползване на водите от комплексните и значими язовири. Пълният месечен график се публикува на сайта на Министерство на околната среда и водите (<https://www.moew.government.bg/bg/vodi/kontrolna-dejnost/otcheti-i-registri/>.)

Деятелността на басейновите дирекции се координира от дирекция “Управление на водите” към МОСВ.

На **Фигура 4** е дадено регионалното разделение на страната и границите на четирите Басейнови дирекции.

Фигура 4: Пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на България, разпределени по райони за оценка и управление на КАВ

Състояние на повърхностните води

По отношение на повърхностните води, водният потенциал на Република България се формира от оттока на вътрешните реки, подземните води и част от водите на река Дунав.

Повърхностните води обхващат речните, езерните и блатните води, като речните са основната част от водните ресурси на България. Сравнително малката площ на страната, близостта и до Черно и Егейско море, както и комплексът от геолого-геоморфоложките особености, са причина реките в България да са къси и с малък средногодишен отток.

С приемането на Директива 2000/60/ЕО на европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (Рамкова директива за водите (РДВ) 2000/60/ЕО) и прилагането и в Република България чрез промените на Закона за водите, са поставени основите на изравняване на критериите по отношение контролирането, опазването и управлението на водите, включително повърхностните, не само в границите на страната, но и в границите на страните от Европейската общност. Освен това основните поречия се явяват и основни структури в общата система на басейново управление.

Повърхностните водни тела в района на речния басейн се определят като попадащи в някоя от следните категории води — реки, езера, преходни води или крайбрежни води, или като изкуствени повърхностни водни обекти или силно модифицирани такива, съгласно Приложение II 1.1 (i) на РДВ и Закона за водите (ЗВ), което е транспонирано в Наредба № Н-4 ОТ 14 септември 2012 Г. за характеризиране на повърхностните води (Обн. ДВ. бр.22 от 5 Март 2013г.).

Основните елементи на контрола и управлението на повърхностните води се градят на база тяхното екологично и химично състояние, чрез определяне на „натиска“ от човешките дейности (замърсяване, черпене, хидроморфологични изменения и др.) върху водите, включително замърсяването от отпадъчни води, провеждане на мониторинг и чрез определяне на потенциалния риск от вредно въздействие на водите.

Основните различия в отделните райони за басейново управление са: брой на основните поречия, разлики в площите на водосборите им; трансграничност на част от реките, наличие на специфични категории води - преходни, крайбрежни морски, специфичния натиск и др.

Наличните водни ресурси се определят от климатичните условия, геоморфологията, земеползването и трансграничните водни потоци. България се отличава с относително значими пресни водни ресурси в сравнение с други европейски страни. През 2020 г. пресните водни ресурси на България се оценяват на 79 877 млн. m³, или с 20 % по-малко спрямо средногодишния обем (1981-2020 г.). Външният приток от р. Дунав за 2020 г. е 69 753 млн. m³ и е с 17% по-малко спрямо средногодишната норма (1981 – 2020 г.). Вътрешният отток е намалял с 37%, но общото намаляване не е толкова голямо, предвид приноса на река Дунав, която формира 87,3% от възобновяемите пресни ресурси на страната.

Иззети пресни води за икономиката и домакинствата в страната през 2020 г. се оценяват на 5,08 млрд. m³ или 6.4% по-малко спрямо 2019 година. Отчита се спад на

иззетите води за охлаждане в енергетиката - със 7,2%, като достигат 3 288 млн. m³ и делът им е 64,8% от иззетата прясна вода.

Индексът на експлоатация на водни ресурси показва, че в периода 2000 – 2020 г. няма стрес върху водната екосистема на България. Недостиг на вода може да се наблюдава в определени райони с недостатъчни ресурси, висока гъстота на населението и интензивни промишлени дейности, както и други фактори.

Въпреки намалението на абсолютните обеми, съотношението между водочерпенията от повърхностни и подземни водоизточници е относително постоянно, като повърхностните води осигуряват средногодишно около 90% от иззетата прясна вода за икономиката.

Потреблението на вода от домакинствата в страната е относително устойчиво. Общото количество фактурираната от ВиК питейна вода през 2020 г. е 257 млн. m³, което се равнява на 102 л/чов./ден, при средногодишното потребление - 99л/ден средно на човек (2010-2020 г.). Загубите се формират основно във водоснабдителните сектори (ВиК и напоителни системи), като техният абсолютен обем не се отчита чрез пряко измерване, а е резултат от изчисления. Подадената вода от ВиК сектора се осигурява чрез самостоятелното водовземане от повърхностни и подземни води и прехвърлянето на води между водоснабдителните дружества, включително от напоителни системи. По този начин се компенсира неравномерното разпределение на водните ресурси в страната. Измерването на водните количества е все по-прецизно през годините. Историческите статистически данни сочат тенденция на намаление на подадената вода от ВиК сектора – от 1200 млн. m³ (2000 г.) до 859 млн. m³ (2020 г.). Делът на общите загуби от подадената вода във ВиК сектора бавно намалява – от 61,0% (2000 г.) до 57,4% (2020 г.), като преобладаващи са загубите при транспорта на водата (2020 г.-86% от общите загуби).

През 2020 г. от икономиката и домакинствата са образувани около 415 млн. m³ отпадъчни води и 3 263 млн. m³ отработени води от охлаждащи процеси - общо те съставляват 85,3% от използваните води.

През 2020 г. в страната са регистрирани 174 бр. действащи селищни пречиствателни станции за отпадъчни води (2010 г. - 79 бр.), от които 115 бр. с капацитет над 2 000 еквивалент жители. От тях 30 бр. са с вторично пречистване и 82 бр. – с вторично и с допречистване след вторичното (с отстраняване на азот и /или фосфор).

Общата дължина на канализационната мрежа (експлоатирана от ВиК и общините с организирано отвеждане на отпадъчните води в селищна пречиствателна станция) през 2020 г. е с дължина 12639 km. Нараства населението, обхванато с услуги по отвеждане и пречистване на отпадъчните води.

Анализът на повърхностните води се прави по отношение тяхното физико-химично състояние, както и екологично състояние/потенциал.

Основните индикатори, които се прилагат за оценка на химичното състояние на повърхностните води на национално и европейско ниво са средногодишните концентрации на следните основни показатели - разтворен кислород (DO), БПК5 (BOD5), амониев ($\text{NH}_4\text{-N}$) и нитратен ($\text{NO}_3\text{-N}$) азот, фосфати ($\text{PO}_4\text{-P}$).

Оценката на основните физико-химични показатели, подкрепящи биологичните елементи за качество, се извършва на базата на средни годишни стойности, които са оценени по Наредба Н-4 за характеризирание на повърхностните води от 14.09.2012 г. Оценката е типово специфична, за всеки тип водно тяло, категоризирана в три основни категории на състоянието - отлично, добро и умерено.

Екологичното състояние/ потенциал на водните тела в БДДР се извършва на база на годишна оценка на данните от мониторинг, което позволява да се проследи тенденцията в състоянието на водното тяло. Оценката се извършва по следните елементи за качество: биологични, физикохимични (обща показатели и специфични замърсители) и хидроморфологични в съответствие с изискванията в Приложение V на Рамковата директива за водите (РДВ).

В Доклада за екологична оценка ще бъде представена детайлна информация по отношение физико-химичния и екологичен потенциал на повърхностните водни тела, както по данни на БДУВ за 2020г., така и по данни на действащите към момента ПУРБ – за периода до 2021 год.

Съгласно Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България, 2021 година:

- Се запазва тенденцията, наблюдавана през последните години за подобряване на качеството на водите. Въпреки тази тенденция все още има водни тела определени в риск, като за подобряване на състоянието им са изготвени програми от мерки за достигане на добро екологично състояние.
- Се наблюдава запазване на тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в България по отношение на основните физико-химични показатели, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план.
- Е направената оценка на индикативните основни физико-химични показатели, поддържащи биологичните елементи за качество, показва, че по-голяма част от обследваните пунктове попадат в категорията отлично-добро състояние.
- Концентрациите на O_2 (разтворен кислород), $\text{NH}_4\text{-N}$ (Амониев азот), N-NO_3 (Нитратен азот), БПК5 (Биохимична потребност от кислород) и $\text{PO}_4\text{-P}$ (Ортофосфати) показват намаляване на нивата си от предходни години. През последните две години се запазва понижаване на концентрациите в страната като цяло.

На територията на Република България са обособени зони за защита на водите, чиито мониторинг се извършва по райони за басейново управление (Дунавски,

Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски район за басейново управление).

Отношение към състоянието на повърхностните води има също така оценката и управлението на риска от наводнения. Всички басейнови дирекции на територията на страната са изготвили предварителни оценки на риска от наводнения за своите райони. Обхватът на наводненията е определен при максимални годишни водни количества при обезпеченост: 5%, 1% и 0.1% или повтаряемост веднъж на 20 г., 100 г. и 1 000 г.

Вада за екологична оценка подточката ще бъде разгледана подробно, като също ще бъде представена информация за екологичното и химично състояние на повърхностните води, както и информация за зоните за защита на водите и за риска от наводнения, групирани по Басейнови дирекции. Ще бъдат разгледани крайбрежните и водите за питейно-битови нужди, както и ще ес обърне внимание на радиологичния мониторинг на водите.

Състояние на подземните води

Факторите, които определят условията за формиране, динамиката и режима на подземните води са физико-географски: релеф, климат, хидрология и хидрография и геоложки: геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

Подземните води в България имат повсеместно разпространение и играят важна роля за формирането на околната среда. По произход, физико-химични свойства и цели, за които се използват, подземните води в България се делят на три основни вида – пресни, минерални и високоминерализирани.

Съгласно ПУРБ 2016 – 2021 г. на районите за басейново управление в България са обособени 169 подземни водни тела. От тях 50 на брой са в Дунавския район, 40 – в Черноморския район, 41 – в Източнобеломорския район и 38 подземни водни тела в Западнобеломорския район.

На територията на страната се осъществява мониторинг на подземните води, чрез изградените: пунктове за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води, пунктове за мониторинг на зони за защита на водите, както и пунктове за мониторинг на количественото състояние на подземните води – измерване на водно ниво в кладенци и на дебити на извори.

Индикаторите за оценка на химичното състояние на подземните води представляват средногодишните стойности на концентрациите на замърсителите, определени с Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води: активна реакция (pH), електропроводимост, обща твърдост, перманганатна окисляемост, амониеви йони, нитрати, нитрити, сулфати, хлориди, фосфати, натрий, калций, магнезий, цинк, живак, кадмий, мед, никел, олово, хром общ, желязо, манган, арсен, тетрахлоретилен и трихлоретилен и пестициди.

При подземните водни тела съществено значение има тяхното количествено състояние.

В Доклада за екологична оценка подточката ще бъде разгледана подробно, като ще бъде представена информация за химичното и количествено състояние на подземните води, групирана по Басейнови дирекции. Ще бъдат разгледани и зоните за защита на водите, относими към подземните води.

II.3.1.4. Земни недра

Съвременният природногеографски облик на територията на България е плод на продължително и сложно развитие, началото на което е поставено в геоложкото минало. Основните форми на релефа са се образували при действието на нагъвателните, разседните, вулканските и седиментационните процеси, особено през последния неотектонски етап от развитието на територията на страната. В България са разпространени трите основни вида скали с различен произход и възраст – магмени (масивни), седиментни и метаморфни.

В Доклада за екологична оценка подточката ще бъде разгледана подробно

II.3.1.5. Почви и земеползване

Почвената покривка на България се отличава с голяма пъстрота поради значителното разнообразие на факторите на почвообразуване - почвообразуващи скали, силно разчленен релеф, различни биоклиматични условия и антропогенна дейност.

На територията на България са разпространени единайсет от големите групи почви. Според Световната референтна база за почвени ресурси (WRBSR – World Reference Base for Soil Resources) това са *Cambisol*, *Leptosol*, *Luvisol*, *Fluvisol*, *Umbrisol*, *Phaeozem*, *Chernozem*, *Vertisol*, *Acrisol*, *Solonetz* и *Planosol*.

В пространствено-географско отношение почвената покривка на страната се характеризира с оформяне на хоризонтални (широчинни) зони и височинни пояси в планините, свързани със закономерните изменения на климатичните условия и растителността, също така и със специфичния обмен и баланс на веществата. Всяка от зоните, както и всеки от поясите притежават съответен състав от почвени различия с присъщ за тях продуктивен потенциал, в основата на който стои специфичен баланс на органичните и минералните вещества. Този баланс се осъществява чрез съответен биологичен и геохимичен кръговрат, характерен воден, въздушен и хранителен режим и др.

На територията на България могат да се обособят 22 почвени провинции, всяка със своите характерни особености по отношение на почвената покривка.

Структура и ползване на земята

За периода 2016 – 2021 г., структурата на ползването на земята в България е променлива. По данни от окончателните резултати за заетостта и използването на територията на България (МЗм 2021), площта със селскостопанско предназначение през 2021 г. е 5 227 350 ha, което представлява около 47,1 % от територията на страната.

Състояние и качество на почвите

Един от индикаторите показващ състоянието на почвите е запасеността им с биогенни елементи. Той се определя от съдържанието на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, както и от съотношението между органичен въглерод и общ азот.

Анализите, които ИАОС извършва ежегодно показват, че в периода 2005 – 2020 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество.

Събраните и анализирани от НИМХ данни за 2020 г. я характеризират като година с почвено овлажнение близо до нормалното през пролетта, повсеместна лятна суша и условия, близки до нормалните в началото на периода на влагонатрупване.

За оценка на киселинността на почвите през 2020 г. са обследвани 57 пункта от мониторинговата мрежа, от които са взети 456 почвени проби, и са направени 3 192 изпитвания по показатели. Получените резултати показват, че при дълбочина на пробовземане 0-20 cm само в пет пункта е отчетена вредна киселинност, а на дълбочина 20-40 cm в седем пункта.

Извършените мониторингови наблюдения през 2020г., по засоляване на почвите, очертават следните тенденции за различните райони с установено засоляване:

- При по-високи от нормалните количества на падналите валежи, се регистрира промиване на водоразтворимите соли в дълбочина на почвата;
- В районите, с наличие на соли в почвения разтвор се отбелязва увеличаване на стойностите на почвената реакция. Съдържанието на обменен натрий не се променя съществено.

От значение за характеристиката на почвите са също така тяхното уплътняване, водната и ветровата ерозия и свачищните процеси.

Замърсяване на почвите

По данни на ИАОС (2020) през периода 2005 – 2020 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители: Полиароматни въглеводороди (РАН), Полихлорирани бифенили (РСВ) и Хлорорганични пестициди. В земеделските земи замърсяванията с тежки метали основно са с олово, цинк, мед, кадмий и арсен полиметално в областите Смолян, Пловдив, Пазарджик, София, Монтана, Кърджали, Хасково, Благоевград и Бургас.

Замърсените земеделски земи с тежки метали и металоиди от промишлена дейност обхващат площ от 44 900 ha. Прилежащите към промишлените предприятия замърсени площи, които превишават пет пъти МДК са 8 160 ha.

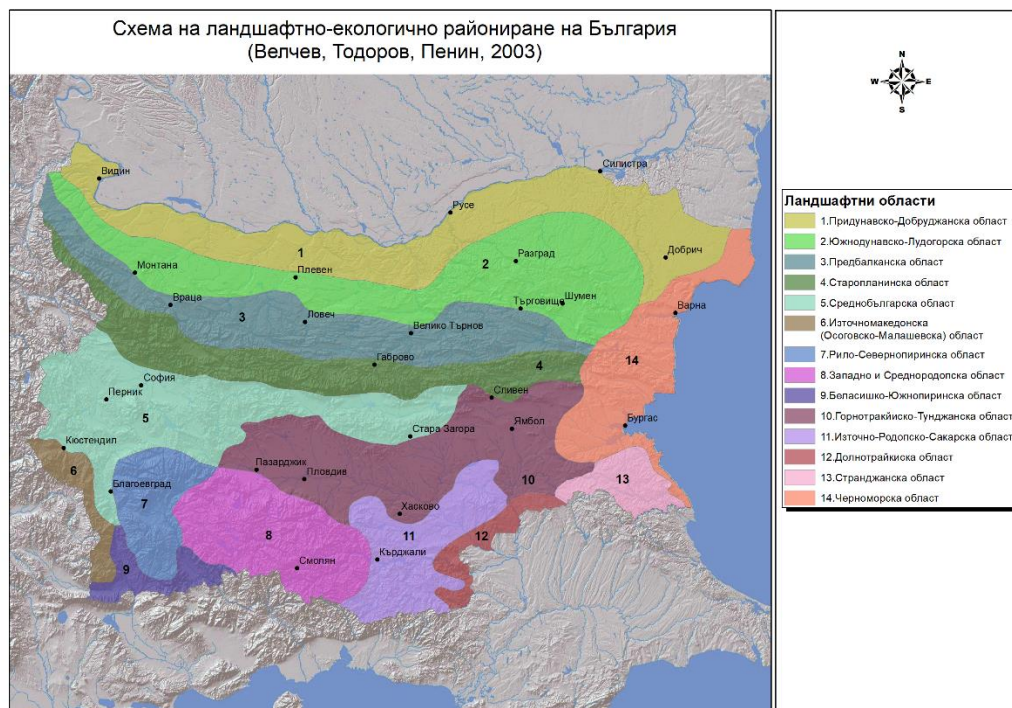
В Доклада за екологична оценка на ПРР 2021-2027 г. подточката ще бъде разгледана подробно, като ще се представи информация относно състоянието на почвите и земеползването в страната. В ДЕО ще бъде представена информация и по отношение съдържанието в почвите на биогенни елементи, влагосъдържание, замърсяване с тежки метали и металоиди, киселяване, засоляване, почвена ерозия.

II.3.1.6. Ландшафт

Основите на науката за ландшафта са поставени още през 30-те години на миналия век с излизането на труда на проф. Иван Батаклиев „Ландшафтно поделение на България“. От тогава насам, ландшафтознанието се е развивало непрекъснато посредством труда на десетки български географи и изследователи утвърждавайки се като самостоятелна наука. Ландшафтната подялба на България търпи естествена еволюция през годините, като различните автори предлагат както съвсем нови подходи, така и допълват и развиват вече създадените.

В тази точка ще бъде разгледана създадената от А. Велчев, Р. Пенин и Н. Тодоров през 2003г. Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България.

Според тази схема България може да бъде поделена на 3 провинции, 5 подпровинции, и 14 области. Областите от своя страна могат да бъдат поделени на окръзи (36) и райони (86).

Фигура 5: Схема на ландшафтно-екологичното райониране на България

В Доклада за екологична оценка на ПРП 2021-2027 г. подточката ще бъде разгледана подробно, като ще се представи информация относно характеристиката и състоянието на ландшафтите в България.

II.3.1.7. Биологично разнообразие. Защитени зони и защитени територии

Биологичното разнообразие на България се определя от множество фактори, основните от които са географско разположение, релеф, климат, скален състав, почви, наличие на естествени водни тела, характер на антропогенното въздействие върху природната среда и др. Съчетанието на тези фактори определя до голяма степен структурата на биологичното разнообразие, изразена главно чрез богатството на биологични видове.

България е на едно от първите места по богатство и разнообразие на своята флора и фауна в Европа. Нейното географско положение в югоизточната част на континента, сложното палеогеографско и палеоклиматично минало, разнообразният релеф и климат, наличието на достатъчно сладководни ресурси и близостта с Черно море, значителният горски фонд и др. са основни и важни фактори, благоприятстващи съществуването на богато и оригинално флористично и фаунистично разнообразие. Значителен е и броят на видовете, които се срещат само в България или на Балканския полуостров. Те спадат към категориите български и балкански ендемити. В много от българските пещери и южни планини са намерили убежища и са се съхранили голям брой видове животни с древен

произход, предхождащ периодите на заледяване на Европа, които отнасяме днес към категорията на реликтите. Тези живи фосили, оцелели от минали геологични епохи, най-добре разкриват пред съвременните зоолози пътищата за формиране и еволюцията на българската фауна В южните райони на страната и по черноморското крайбрежие се срещат топлолюбиви и сухолюбиви медитерански видове, а в северните и планинските райони съжителстват много видове, характерни за Средна и Северна Европа.

Флора

Сложната геологична история на страната, планините със силно разчленена топография, речните долини и котловинни полета, влиянието на морските басейни от изток и юг обуславят разнообразен климат и създават условия за разнообразна растителност и богата флора.

Съгласно биогеографското райониране на Европа по ETC/BNP (European Topic Center on Biodiversity and Nature Protection), прието от Европейската комисия и влязло в Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС), България се отнася към 3 биогеографски района: Алпийски, Континентален и Черноморски.

В състава на естествената растителност у нас са установени около 12 400 растения, като най-значително е видовото разнообразие на водораслите (около 4 000 вида). След тях по брой се нареждат семенните растения – голосеменни и покритосеменни, представени от около 3 500 вида. Следват гъби, мъхове, лишей, папратовидни. По-големият брой от видовете в нашата флора, са спонтанно разпространени в равнините и планините на страната в повече или по-малко естествени или променени от човешката дейност местообитания. Те образуват групата на автохтонните растения, от които около 500 вида предимно многогодишни тревисти растения, храсти и дървета, са доминанти и субдоминанти във формираните растителни съобщества.

Фауна

Територията на страната включва части от 3 биогеографски района – Алпийски, Континентален и Черноморски, съгласно биогеографското райониране на Европа по ETC/BNP (European Topic Center on Biodiversity and Nature Protection), прието от Европейската комисия и влязло в Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС).

Необикновено голямото разнообразие на животински видове в България е с международно значение. За България са описани повече от 20 000 безгръбначни. В тази обща цифра се включват над 1 800 таксона протозои и над 2 500 паякообразни, молуски, нематоди и други ненасекомни безгръбначни. Около 85% от известните безгръбначни са насекоми, описани са почти 17 500 вида и подвида насекоми, а общият брой се оценява на 27 000. В някои разреди насекоми (напр. *Ephemeroptera*, *Heteroptera*, *Orthoptera*) в България се срещат повече видове, отколкото в цяла Централна Европа. Специално

трябва да се отбележи необичайно разнообразната пещерна безгръбначна фауна на България.

Гръбначната фауна е проучена най-задълбочено и е известно, че включва 730 вида: 94 вида бозайници, 383 вида птици, 36 влечуги, 16 земноводни и 207 черноморски и сладководни риби. Хироптерофауната наброява 29 вида – почти всички съществуващи видове в Европа. В България разнообразието от едри бозайници, при 23 съществуващи вида, е измежду най-богатите в Европа.

Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие

Защитените зони са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България е на второ място в ЕС с процент от територията, която попада в екологичната мрежа Натура 2000.

По данни от Информационна система за защитени зони от Екологична мрежа Натура 2000, цели за опазване видове/природни местообитания, са както следва:

- Безгръбначни животни – 40 вида;
- Риби – 24 вида;
- Земноводни – 6 вида;
- Влечуги – 6 вида;
- Бозайници – 24 вида;
- Растителни видове – 22 вида;
- Природни местообитания – 90 броя;
- Птици – 239 вида.

Защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии

От 1933 г., когато се обявява първата защитена територия в България – резервата „Силкосия“ в Странджа, а през 1934 г. първия народен парк на Балканския полуостров – „Витоша“, се провежда последователна политика за разширяване и укрепване на мрежата от защитени територии.

Към настоящият момент в България са обявени 1 017 защитени територии, които обхващат приблизително 5.27 % от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (344), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (569). Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения, по които България е страна.

Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения, по които България е страна.

В Доклада за ЕО на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027г. ще се направи обстоен преглед на растителния и животинския свят на територията на Р България, както и на 33 по Натура 2000 и защитените територии. Ще се обърне внимание на биологичното разнообразие в районите, обект ан разглеждане в ТПСП – Стара Загора и прилежащите общини, Перник и Кюстендил.

II.3.1.8. Културно-историческо наследство

България разполага със завидно богатство от културно-исторически паметници. На територията на страната регистрираните недвижими паметници на културата са около 40 000 обекта. Страната ни е богата на паметници на културата от всички исторически епохи, разположени по цялата ѝ територия.

В Доклада за екологична оценка подточката ще бъде разгледана подробно.

II.3.1.9. Отпадъци

Отпадъците се приемат като екологичен, социален и икономически проблем, а нарастващото потребление и „консуматорското“ поведение на обществото продължават да произвеждат големи количества отпадъци. Необходими са големи и разнородни усилия за предотвратяване на образуването им. Отпадъците представляват и загуба на материални ресурси (чрез метали и други материали, които могат да се рециклират), а в същото време имат и потенциал като енергийни източници. Прилагането на дейностите по третиране на отпадъци като повторна употреба и рециклиране са благоприятни за околната среда, водещи до отклоняване на отпадъци от депата.

Преходът към кръгова икономика представлява огромна възможност да трансформираме нашата икономика и да я направим по-устойчива, да допринесем за целите, отнасящи се до климата и за съхраняването на световните ресурси, да създадем местни работни места и да развием конкурентни предимства за Европа в един свят на извършващи се дълбоки промени. През отчетените две години (2019 г. и 2020 г.) се наблюдава увеличение на отпадъците предадени за оползотворяване. Управлението на отпадъците намалява натиска, свързан с „изхвърлянето“ на отпадъците, като бележи тенденция на постоянен спад в количествата, предадени за обезвреждане, в т.ч. и депониране. Сравнително постоянно остава количеството на отпадъците, изнесени извън страната с цел оползотворяване.

Освен това, като резултат от енергийния сектор се образуват значителни по вид и количество отпадъци, чието третиране създава сериозни проблеми в областта на управление на отпадъците. Използването на въглища за производство на енергия в ТЕЦ оставя огромен негативен отпечатък върху здравето на хората и околната среда. Добивът

на енергия с изгарянето на въглища оставя отпечатък с образуването на отпадъците по различни пътища – както от добива, така и от изгарянето на въглища.

Районите на Перник и Стара Загора, обект на разглеждане и оценка в изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г., се характеризират като едни от областите с най-високи нива на образуваните производствените отпадъци, което основно се дължи на работата на ТЕЦ и добива на въглища.

В Доклада за екологична оценка ще бъде направено подробно описание на видовете и количествата образувани отпадъци, както и начините за тяхното третиране. Специално внимание ще ес обърне на отпадъците, образувани от добива и изгарянето на изкопаеми горива, в частност въглища, като ще се опишат и прилаганите методи и срещаните трудности при тяхното третиране.

II.3.1.10. Вредни физични фактори

За ограничаване на вредното въздействие на шума в околната среда е приета Директива 2002/49/ЕО от 25.06.2002 г. за оценка и управление на шума в околната среда. Основните ѝ изисквания са въведени в националното ни законодателство чрез Закона за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) и подзаконовата нормативна база към него. Проблемите, свързани с наднормени шумови нива в България и въздействието им върху околната среда и здравето на хората са следствие от: транспортните потоци на автомобилния и релсов транспорт; въздушен транспорт; локални обекти – промишлени предприятия, депа за отпадъци, пречиствателни станции за отпадъчни води, паркинги, спортни площадки, работилници, търговски обекти, увеселителни заведения, сервиси за услуги и др.

В Доклада за екологична оценка подточката ще бъде подробно разработена, като ще се направи детайлна характеристика на акустичната среда на територията на Р България..

Като отделна точка в ДЕО ще се представи информация за използваните химични вещества и смеси, като в частност ще се разгледат предприятията с нисък и висок рисков потенциал и тяхното разпределение в границите на държавата.

II.3.1.11. Население и човешко здраве

Към 31 декември 2021 г. населението на България е 6 838 937 души, което е намаление спрямо 2019 г. с 77 611 души.

Днешното здраве и демографско състояние на българското население е резултат от продължително действие на множество фактори и влияния. Една част от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, други – със специфичните особености историческото, социално-икономическото и културно развитие на България.

Анализът на данните за основните здравно-демографски показатели в ежегодните доклади за здравето на гражданите ясно показва, че в момента България, е изправена пред много по-сериозни предизвикателства, свързани с:

- Влошаване на демографската структура и застаряване на населението;
- Неблагоприятно съотношение между раждания и аборти;
- Високо ниво на майчина и детска смъртност;
- Високо ниво на обща смъртност;
- Високо ниво на преждевременна смъртност;
- Ниска продължителност на живот в години;
- Нарастваща заболяемост от хронични незаразни болести, свързани с начина на живот;
- Високо ниво на психични разстройства;
- Висок относителен дял на лицата със степен на увреждане и трайна неработоспособност.

В доклада за екологична оценка ще бъде направен анализ на демографската структура на населението на територията на страната. Ще се разгледат и показателите, даващи представа за здравния статус на населението, като основната цел на анализът ще се състои в това, да идентифицира специфични здравни проблеми във „въглищните райони“, което да позволи в последствие да се направи адекватна оценка на очакваните въздействия, като резултат от предвидения преход към нискоемисионни производства.

II.3.1.12. Социални аспекти

Социалните аспекти ще бъдат разгледани в аспекта на целите, политиките и мерките, заложи в НПВУ по отношение на декарбонизация, енергийна ефективност, енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

В ДЕО ще бъде направен анализ на текущото състояние на социалните аспекти, касаещи както развитието на човешкия капитал, така и социалния капитал.

II.3.1.13. Материални активи

Инвестициите за опазването на околната среда са важна предпоставка не само за постигане на екологична устойчивост, но и за осигуряване на здравословен начин на живот, сигурност и социална равнопоставеност, както и за икономически растеж, нови възможности за бизнеса, по-висока заетост и повече работни места.

Материалните активи са компонент на антропогенната среда, който силно ще бъде засегнат от ПРР 2021-2027. В рамките на ПРР 2021 - 2027 г. се очаква да бъдат

повлияни някои от следните видове инфраструктура: сграден и жилищен фонд, инфраструктура за пешеходци и хора с увреждания, градска улична мрежа, културна инфраструктура, здравеопазване, производствени предприятия и др.

В доклада за ЕО ще бъде направен анализ на инфраструктурата и материалните активи, които потенциално ще бъдат повлияни от планираните инвестиции по двата нови приоритета на ПРР 2021-2027

II.3.2. Евентуално развитие на аспектите на околната среда без прилагането на изменения и допълнен вариант на ПРР 2021-2027г

Въз основа на подробната характеристика на аспектите на околната среда, в Доклада за екологична оценка ще бъде извършен анализ на очакваното развитие на околната среда, в случай, че измененият и допълнен вариант на ПРР 2021-2027 г. не се реализира. По този начин ще бъде оценено въздействието на т.нар. „нулева алтернатива” или отказа от реализирането на ПРР, с включени ТПСР към нея. Ще бъде използвана следната таблична матрица:

<i>Компонент/Фактор на околната среда</i>	<i>Евентуално развитие без прилагане на изменения и допълнен вариант на ПРР 2021-2027г.</i>

II.4. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ С РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.

Въз основа на характеристиката на аспектите на околната среда към момента, както и на предвижданията на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 г., включващо в себе си и ТПСР, в тази точка ще бъде обърнато внимание на онези територии, които ще са най-значително засегнати от програмата – в частност трите района от ниво NUTS 3 – Перник, Кюстендил и Стара Загора, които са обект на разглеждане в ТПСР. Специално внимание ще се обърне на зони и територии с особен статут – защитени зони по Закона за биологичното разнообразие, защитени територии по Закона за защитените територии, зони за защита на водите, чувствителни зони, нитратно уязвими зони, райони със значителен потенциален риск от наводнения, обекти, подлежащи на здравна защита, предприятия с нисък и висок рисков потенциал и др.

II.5. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, УСТАНОВЕНИ НА РАЗЛИЧНО НИВО, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРР 2021-2027 Г. И КЪМ ТПСП, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТНАСЯЩИ СЕ ДО РАЙОНИ С ОСОБЕНО ЕКОЛОГИЧНО ЗНАЧЕНИЕ

В тази част на доклада за екологична оценка ще бъде извършен анализ и оценка на съществуващите екологични проблеми, установени на национално ниво. В резултат на анализа, ще бъдат изведени и основни изводи за екологичните проблеми, за чието разрешаване ще допринесе прилагането на актуализирания вариант на ПРР 2021-2027, включващ ТПСП, някой от които са напр. подобряването качеството на атмосферния въздух в районите на област Стара Загора, област Перник и област Кюстендил.

II.6. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО И НАЧИНА, ПО КОЙТО СА ВЗЕТИ ПРЕДВИД ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ И ДОПЪЛНЕН ВАРИАНТ НА ПРР 2021-2027Г.

В този раздел ще бъде направен анализ на стратегиите, плановете и програмите, които поставят цели по опазване на околната среда на национално и международно (европейско) равнище, които имат отношение към ПРР 2021-2027 г. и в частност към основния обект на изменението и допълнението на Програмата – ТПСП. Въз основа на анализа ще бъде изготвен и анализа за това по какъв начин и в каква степен тези цели и екологични съображения са взети предвид в изменението и допълнението на ПРР. При установяване на противоречие между екологичните цели и съображения и предвижданията на изготвените изменения и допълнения на ПРР 2021 - 2027 г. и в частност на обекта на оценка – включените като неразривна част към Програмата ТПСП, ще бъдат направени съответните подходящите препоръки, които да бъдат отразени в проекта на програмата и на плановете, с което да се осигури постигането на тяхното съответствие с екологичната политика на национално и международно ниво.

II.7. ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, В Т.Ч. И ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В ДРУГИ ДЪРЖАВИ

В този раздел ще бъде извършена оценка на предвижданията на новите приоритети, съгласно изменението и допълнението на ПРР 2021 – 2027 г., касаещи в частност ТПСП. Ще бъде направена оценка относно вероятните значителни отрицателни въздействия от тяхното прилагане върху околната среда, включително биологично разнообразие, население, човешко здраве, фауна, флора, почви, води, въздух, климатични фактори, материални активи, културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство, ландшафт и връзки между тях в т.ч. дали те са: вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни или временни, положителни или отрицателни.

По отношение на **трансгранични въздействия върху околната среда на други държави**, в отделна точка от ДЕО ще се направи анализ и оценка на възможността

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Координация и оценка“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

проекта на изменение и допълнение на ПРР 2021-2027 г. да доведе до възникването на трансгранично въздействие върху околна среда на други държави. Въз основа на анализите и оценките на въздействието ще бъдат изведени обобщени изводи, относно въздействието на измененията и допълненията на ПРР 2021-2027 г. върху околната среда и човешкото здраве, вкл. трансгранично.

Оценката на въздействието върху околната среда при прилагането на актуализирания и допълнен вариант на **Програма за развитие на регионите 2021-2027 и на териториалните планове за справедлив преход** ще се изготви при спазване на принципа за "екологосъобразна реализация" - връзката между "характер на въздействието" и "потенциал на въздействието" по отношение екологичните цели и изисквания.

Потенциалните въздействия ще бъдат идентифицирани във връзка с осъществяването на заложените приоритети и мерки в изменението и допълнението на ПРР и доколкото е възможно допускане на инвестиционните проекти, заложили за финансиране, като резултат от анализ на състоянието на съответния компонент/фактор на околната среда и количествен или качествен анализ на изменението му след реализацията на даден проект.

Оценката за потенциала на въздействие е обобщена в следващата таблица:

Характер на въздействието	Потенциал на въздействието				
	Незначителен	Нисък	Среден	Висок	Много висок
Положителен	+1	+2	+3	+4	+5
Няма пряко отношение към компонента (или не се очаква въздействие)	-				
Отрицателен	-1	-2	-3	-4	-5

Потенциалът на въздействието се дефинира в следните степени на значимост:

- **Положителен характер на въздействие с потенциал:**

много висок	забележимо и ясно изразено въздействие, свързва се с дългосрочен или постоянен положителен ефект в национален мащаб
висок	изразено въздействие с продължителен период на проява с ефект в национален мащаб

среден	въздействие, свързано с ограничена по площ проява с ефект в регионален мащаб
нисък	очаква се въздействие, проявяващо се в много малки количества с ефект в локален мащаб
незначителен	въздействие пренебрежимо дори в локален мащаб на проява
Няма отношение към компонента (или не се очаква въздействие)	не се очаква въздействие

• **Отрицателен характер на въздействие с потенциал:**

незначителен	очаква се отрицателно въздействие, пренебрежимо или за много кратък период на действие с пълна обратимост. Не е необходимо прилагане на мерки
нисък	проявява се временно, краткосрочно, ограничено по време и по площ и лесно обратимо въздействие. Може да се избегне без прилагане на специални мерки, освен спазване на най-добрите практики по време на реализацията му
среден	необходимо е да се отчете в комбинация с други фактори, в резултат от средносрочни или дългосрочни, постоянни отрицателни въздействия, на голяма площ, вторични, кумулативни, синергични. Необходимо е въздействието да бъде намалено или смекчено посредством смекчаващи/компенсиращи мерки или чрез избор на алтернативи
висок	постоянно, необратимо въздействие с висока интензивност, на значителна площ, което засяга важни компоненти на околната среда
много висок	въздействието не може да бъде предотвратено/премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи/компенсиращи мерки.

В случаите на отрицателни въздействия, където е подходящо, ще се определи и рискът за околната среда, като зависимост от потенциала на въздействие и степента на неговата проява. Степента на риска е определена в три групи:

- значителен, неприемлив риск за околната среда;
- приемлив риск, за който е необходимо да се предвидят смекчаващи мерки и

контрол на въздействията и

- *нисък риск, за който не е необходимо предприемането на смекчаващи мерки.*

Изготвянето на оценката на всеки един от новите приоритети, заложените в него мерки и доколкото е възможно, допускане на възможните инвестиционни проекти, ще завърши с обобщаването им в матрица, която да позволи цветна визуализация на съответния потенциал на въздействие от конкретните мерки/проекти към дадения приоритет. Оценката на очакваните въздействия от прилагането на новите приоритети ще изготви и като се отчете не само характера на въздействието – положителен или отрицателен, а също така като се отчете и дали същите са преки, косвени, вторични, кумулативни, едновременни, обратими, необратими, краткосрочни, дългосрочни, постоянни, временни. Оценката ще бъде извършена като част от прилагането на описаната методика, а в обобщен вид ще бъде представено в едно с цветната визуализация на потенциала на въздействието в дадената по-долу матрица. В матрицата ще се прецени необходимостта от допълването ѝ с предложени смекчаващи мерки и остатъчни въздействия, така че обобщените изводи и заключения да бъдат визуализирани. Оценката на подобна необходимост ще бъде направено като резултат от оценка на потенциала на очакваните въздействия.

Възможни последици														
Специфични приоритети и заложи мерки/ възможен допуск на инвестиции	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Потенциал на въздействие съгласно предходната матрица и пояснения
Стратегически приоритет														
Мярка														

Оценка на социалното въздействие на мерките и политиките по отношение на аспектите на справедлив преход

Оценката на въздействието на мерките и политиките **по отношение на аспектите на справедливия преход** касаят както развитието на човешкия капитал (напр. образованието и придобиване на компетенции), така и социалния капитал (развитие на общностите и групите). Това са комплексни индикатори и необходимостта от проследяването на ефектите от предложените мерки *ex-ante* са задължителни в процеса на стратегическо планиране, но и *ex-post* на последващото изпълнение на ниво програми и проекти.

На база предварителната (обща) *ex-ante* оценка на социалното въздействие на предложените политики и мерки, тази методика предлага една максимално опростена матрица, която задава качествена (относителна) оценка по отношение на три основни измерения на социалното въздействие, а именно с въвеждането на индикаторите „всеобхватност“, „инклузивност“ и „устойчивост“, както следва:

Качествена оценка на социално въздействие по отношение на аспектите на СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД

Измерение/Степен	Висока	средна	ниска
Всеобхватност <i>колко общо Души се възползват?</i>	+++	++	+
Инклузивност <i>кои групи хора (не) се възползват?</i>	+++	++	+
Устойчивост <i>за какъв период от време се възползват?</i>	+++	++	+

Разглежда степента на масовост на даден приоритет или мярка, но и по отношение на разпределението на ползите от тях, т.е. секторните политики или политики, касаещи конкретни технологии или подсектори (транспорт, въгледобив и т.н.) биха имали като цяло по-скоро средна и ниска степен на обхват.

Всеобхватност	Разглежда степента на масовост на даден приоритет или мярка, но и по отношение на разпределението на ползите от тях, т.е. секторните политики или политики, касаещи конкретни технологии или подсектори (транспорт, въгледобив и т.н.) биха имали като цяло по-скоро средна и ниска степен на обхват
Инклузивност	Разглежда степента на включване на интегриране в

	дадената политика или мярка на хора с ниски доходи или други маргинални групи от хора. Дадени политики и мерки имат особено, когато се касае за навлизането на нови технологии (напр. електрически коли) положителен ефект върху хората главно с високи доходи и по този начин увеличават социалните неравенства.
Устойчивост	Интегриране в дадената политика или мярка на хора с ниски доходи или други маргинални групи от хора. Дадени политики и мерки имат особено, когато се касае за навлизането на нови технологии (напр. електрически коли) положителен ефект върху хората главно с високи доходи и по този начин увеличават социалните неравенства

II.8. МЕРКИ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНИЯ ВАРИАНТ НА ПРР 2021-2027 Г. И НА ТПСП ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ

На база на резултатите от извършените в предходната точка анализи и оценки на предполагаемото въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат на реализирането на варианта на ПРР 2021-2027 г. ще бъдат предложени мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на програмата върху околната среда и човешкото здраве.

Мерките ще бъдат мотивирани, в т.ч. и по отношение на очакваните резултати от прилагането им. Същите ще бъдат представени като:

- мерки за отразяване в окончателния вариант на програмата;
- мерки за изпълнение при прилагане на програмата.

При предлагането на мерките ще бъдат съобразени и с получените коментари от етапите на провеждане на консултации по време на изготвяне на доклада за ЕО.

II.9. ОПИСАНИЕ НА МОТИВИТЕ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ И НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ, КАТО ТЕХНИЧЕСКИ НЕДОСТАТЪЦИ И ЛИПСВА НА НОУ-ХАУ

В раздела ще бъде направено описание на мотивите, които са довели до избора на приетата към момента алтернатива на ПРР 2021-2027г., включваща и ТПСП, от гледна точка на опазване на околната среда и човешкото здраве.

Ще бъде оценена и т. нар „нулева алтернатива“, представляваща отказ от реализацията на програмата, както и отказ от реализирането на програмата с включени към нея ТПСР. Оценката на „нулевата алтернатива“, т.е. отказ от реализирането на ПРР 2021-2027 с приоритет за справедлив преход и допълнителен приоритет за техническа помощ, ще бъде направена в съответната точка на ДЕО, където ще бъде анализирано развитието на компонентите и факторите на околната среда без прилагането на разглежданата алтернатива.

II.10. МЕТОДИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА, ИЗПОЛЗВАНА НОРМАТИВНА БАЗА И ДОКУМЕНТИ И ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ЗА ТОВА ИНФОРМАЦИЯ

Основният подход, който ще се следва е изготвяне на документация по екологична оценка при изпълнение на законовите и подзаконовите нормативни изисквания по ЕО, както и наличните указания, ръководства и препоръки за извършването ѝ на национално и европейско ниво

Основни **методически документи**, които ще бъдат ползвани са указания и методики на Европейската комисия за стратегическа екологична оценка, публикувани на интернет страницата на Комисията и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите - <https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>,

Основните методически документи, които ще бъдат използвани от експертите отговорни за разработване на ДЕО са:

- Указания и методики на Европейската комисия за стратегическа екологична оценка, публикувани на интернет страницата на Европейската комисия и на страницата на МОСВ;
- Ръководство на Европейската комисия за прилагането на Директива 2001/42/ЕС относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;
- Ръководство за интегриране на изменението на климата и биоразнообразието в стратегическата екологична оценка (Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment), 2013 г., публикувано на интернет страницата на Европейската комисия;
- Ресурсно ръководство за подпомагане прилагането на Протокола за стратегическа екологична оценка, 2011 – ИКЕ-ООН.

Основни **нормативни документи**, с които доклада за екологична оценка ще бъде съобразен са:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за биологичното разнообразие;

- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух;
- Закон за ограничаване изменението на климата;
- Закон за водите;
- Закон за защита на растенията;
- Закон за почвите;
- Закон за защита от шума в околната среда;
- Закон за защитените територии;
- Закон за опазване на земеделските земи и Правилник за прилагането му;
- Закон за културното наследство;
- Закон за защита при бедствия;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за горите;
- Закон за здравословни и безопасни условия на труд;
- Закон за здравето;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Други подзаконовни нормативни актове в областта на биологичното разнообразие, отпадъците, въздуха, водите, почвите, шума и др.

Като **източници на информация** ще бъдат използвани:

- Статистически данни, доклади и бюлетини на МЗ, БДУВ, РИОСВ, НСИ и ИАОС;
- Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда (най-актуалният към момента на изготвяне на ДЕО – 2020 г.), ИАОС;
- Стратегии, планове и програми, имащи отношение към ПРР 2021-2027 г.;
- Стратегии, планове и програми на национално и международно (европейско) ниво, поставящи цели по опазване на околната среда;
- Литературни източници на информация за компонентите и факторите на околната среда (климатични фактори, геология, хидрология, ландшафт, растителност, животински свят и др.).

В хода на изпълнение на доклада за екологична оценка ще бъдат описани и преценени по значимост срещаните трудности при събиране на информация, включително липсата на ноу-хау при набавянето на информация.

За изготвяне на настоящото задание е използвана следната **документация**:

- Проект на изменение и допълнение на програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.;
- Проекти на териториални планове за справедлив преход на области Стара Загора (и прилежащи общини), Кюстендил и Перник, приложени към изменената и допълнена ПРР;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Актуализация на Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.
- Нормативна база за разработване на оперативните програми за програмен период 2021-2027 г.;
- Статистически данни, доклади и бюлетини на БДУВ, РИОСВ, НСИ и ИАОС;
- Друга документация, предоставена от Възложителя;

II.11. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.

Съобразно резултатите и изводите от прогнозите за въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат на прилагането на изменението и допълнението на ПРР 2021-2027 ще бъдат препоръчани мерки, въз основа на които да се извършва наблюдението и контролът на въздействието върху околната среда и човешкото здраве в резултат на прилагането на програмата. Мерките ще съдържат измерими индикатори, по чиято стойност ще се определя наличието или липсата на значително въздействие върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на програмата и на планове.

Съгласно изискванията на чл. 30 от Наредбата за условията и реда за извършване на планове и програми ще бъде предложен начин за докладване изпълнението на мерките за наблюдение и контрол при прилагането на варианта на ПРР 2021 -2027, обект на оценка.

II.12. ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

Въз основа на резултатите от прогнозите, които ще бъдат направени в Доклада за ЕО, както и получените становища по време на процедурата по ЕО, екипът от експерти ще направи своето заключение относно предполагаемото значително въздействие на финалните варианти на ПРР 2021-2027 върху околната среда и човешкото здраве.

II.13. СПРАВКА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ В ПРОЦЕСА НА ИЗГОТВЯНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО И ДОПЪЛНЕНИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г. И ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

В раздела ще бъдат описани всички получени в хода на процедурата по екологична оценка становища, както и начина им на отразяване в Доклада за екологична оценка, както и мотивите за тяхното приемане или неприемане.

II.14. НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

Като отделно приложение към Доклада за екологична оценка ще бъде изготвено нетехническо резюме, в което ще бъде представена съкратена информация по основните раздели на Доклада за екологична оценка, несъдържаща технически термини, при спазване на разпоредбата на чл.17, ал. 3 от Наредбата за ЕО. Освен текстовата част, резюмето ще съдържа необходимите и налични материали (карти, схеми и др.)

II.15. Приложения към доклада за екологична оценка

Освен нормативно изискващото се нетехническо резюме, което е отделно приложение, под формата на приложения към Доклада за екологична оценка ще бъдат предоставени проектите на изменение и допълнение на ПРР 2021-2027 г., копия на становища, получени в резултат на консултациите по заданието за обхват и съдържание на доклада за ЕО и други приложения, при необходимост.